

Erik Keppels
Annet Jager
Ben Hövels

Loopbanen van mbo groen in kaart

*Mbo groen gediplomeerden van 2009
drie à vier jaar na afstuderen*

LOOPBANEN VAN MBO GROEN IN KAART

Loopbanen van mbo groen in kaart

Mbo groen gediplomeerden van 2009 drie à vier jaar na afstuderen

Erik Keppels
Annet Jager
Ben Hövels

Nijmegen, 13 december 2013

www.mbogroengediplomeerden.nl

www.mbogroengediplomeerden.nl
Professor Molkenboerstraat 9
6524 RN Nijmegen
Tel. 024 - 382 32 40 / info@www.mbogroengediplomeerden.nl

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Erik Keppels
Annet Jager
Ben Hövels

Loopbanen van mbo groen in kaart
Mbo groen gediplomeerden van 2009 drie à vier jaar na afstuderen
ISBN 978-90-77202-68-5
NUR 840

© 2013 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

<i>Samenvatting</i>	1
<i>Conclusies en beschouwing</i>	6
<i>Deel I - Vooraf</i>	9
1 <i>Inleiding</i>	11
2 <i>Opzet van het loopbaanonderzoek</i>	13
2.1 Verloop van het veldwerk en respons	13
2.2 Samenstelling van de onderzoekspopulatie	13
<i>Deel II – Loopbaanpositie drieënhalf jaar na afstuderen</i>	15
3 <i>Werkenden in 2012</i>	17
3.1 Functies van werkenden in 2012	17
3.2 De aansluiting tussen functies en mbo groen	22
4 <i>Studerenden in 2012</i>	27
4.1 Vervolgopleidingen	27
4.2 De aansluiting met mbo groen	28
4.3 Redenen voor volgen vervolgopleiding	28
5 <i>Waardering van de mbo groen opleiding in 2012</i>	31
5.1 Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten	31
5.2 Algemeen oordeel over mbo groen: opnieuw voor mbo groen opleiding kiezen	32
<i>Deel III – Loopbaanpatronen</i>	35
6 <i>Loopbaanpatronen: tussen intredepositie na anderhalf jaar en loopbaanpositie na drieënhalf jaar</i>	37
7 <i>Typering van de loopbaanpatronen</i>	39
7.1 Het loopbaanpatroon 'werk → werk'	39
7.2 Het loopbaanpatroon 'studie → studie'	48
7.3 Het loopbaanpatroon 'studie → werk'	49
7.4 Het loopbaanpatroon 'werk → studie'	51
7.5 Het loopbaanpatroon 'overig'	51
<i>Bijlage</i>	53

Samenvatting

De betekenis van mbo-groen wordt niet alleen bepaald door de intredeposities van haar afgestudeerden. Dat zou een te beperkte blik zijn. Tenminste even belangrijk is het perspectief van mbo groen gediplomeerden verderop in hun loopbaan. Na een reeks van rapportages over de intredeposities van opeenvolgende cohorten mbo'ers groen anderhalf jaar na diplomering¹, worden de respectievelijke cohorten daarom ook op verschillende momenten later opnieuw benaderd met vragen over hun verdere loopbaanontwikkeling.

Voor het eerst is dit nu gebeurd met het cohort dat in 2009 aan een mbo groen opleiding is gediplomeerd. Van dit cohort is de intredepositie in 2010 vastgesteld, het cohort is eind 2012 opnieuw bevraagd over hun positie op dat moment en naar het verloop van hun loopbaan tussen 2010 en eind 2012. Het betreft met andere woorden de situatie en de loopbaanontwikkeling zo'n drieënhalve jaar na diplomering². De onderzoekspopulatie bedraagt 249 gediplomeerde mbo'ers groen. Hoewel niet met zekerheid gesproken kan worden van een representatief beeld, leveren de onderzoeksgegevens voldoende indicaties voor de belangrijkste trends in de loopbaanontwikkeling; de rapportage fungeert als prototype voor resultaten van longitudinale loopbaanmetingen in de komende jaren.

Werken, studeren en werkloosheid anno 2012

Drieënhalve jaar na diplomering in 2009 blijkt 71 procent van de mbo'ers groen een betaalde baan te hebben (van minimaal 12 uur in de week) en is 19 procent (nog) bezig met een vervolopleiding in voltijds verband.

Het geheel overziend behoort anno 2012 ruim driekwart van de mbo'ers groen uit 2009 tot de beroepsbevolking: daarvan heeft circa 92 procent een betaalde baan en is 8,2 procent werkloos; in 2010 bedroeg de werkloosheid onder dit cohort nog 2,8 procent. De werkloosheid is drieënhalve jaar na diplomering het hoogst bij afgestudeerden in de opleidingsrichting Dier (16,7%) en de richting Bloemen en groene detailhandel (16,7%), en het laagst bij de richtingen Plant (0%) en Groene ruimte en milieu (2,9%).

Van de *werkenden* (degenen met een betaalde baan van minimaal 12 uur per week) heeft in 2012 driekwart een functie in een groen arbeidsdomein. De groene sector is multifunctioneler geworden: een vijfde van de werkenden in het groen geeft te kennen dat het bedrijf waar zij werkzaam zijn, haar kernactiviteiten in de laatste jaren heeft uitgebreid (voornamelijk met natuur- en landschapsbeheer en met zorgactiviteiten).

Tweederde van de werkenden oefent anno 2012 een functie uit die qua niveau én richting past bij de afgeronde groene mbo-opleiding ('passende match'). In totaal bevindt circa 80 procent zich drieënhalve jaar na diplomering op minimaal hetzelfde niveau als waarvoor ze zijn opgeleid ('verticale match') en 75 procent is werkzaam in de eigen of een verwante richting ('horizontale match').

---

1 Zie daarvoor: www.mbogroengediplomeerden.nl.

2 In het kader van het onderzoeksprogramma van het Ministerie van EZ zal deze groep eind 2014/begin 2015 nog eens benaderd worden om de verdere loopbaanontwikkeling vijf à zes jaar na diplomering vast te kunnen stellen.

Van de *studerenden* (degenen die met een vervolgopleiding in voltijds verband bezig zijn) volgt ruim drie kwart anno 2012 een hbo-opleiding, bijna de helft in hbo-groen en ruim een kwart in hbo niet-groen. Het overige kwart is nog bezig met een mbo-opleiding, op een ander niveau dan wel in een andere richting dan mbo-groen. Verreweg het grootste deel van de studerenden is binnen anderhalf jaar na diplomering in mbo-groen met de vervolgopleiding gestart.

Oordeel over mbo-groen anno 2012

Het *oordeel van de mbo'ers groen* over hun mbo groen opleiding is in 2012 verslechterd ten opzichte van dat in 2010: in 2010 zou circa 80 procent van hen achteraf dezelfde opleiding zijn gaan volgen, al dan niet bij dezelfde instelling, in 2012 is dit gedaald naar 70 procent. Dat betekent dat drieënhalf jaar na afstuderen een groep van 30 procent achteraf voor een andere opleiding zou kiezen of helemaal niet zou gaan studeren.

Een behoorlijke groep is anno 2012 dan ook sceptisch over de gevolgde mbo groen opleiding. Twee op de tien gediplomeerden is van mening dat de opleiding geen goede basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt, hun kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen en/of hun loopbaan verder vorm te geven. Drieënhalf jaar na afstuderen ervaart meer dan eenderde van de werkenden in hun functie tekortkomingen in hun kennis en vaardigheden met betrekking tot talen (48%), met betrekking tot inzicht in bedrijfsvoering (36%) en/of met betrekking tot zelfstandig ondernemerschap (34%).

Wat betreft het oordeel in het algemeen over mbo-groen zijn er geen grote verschillen tussen werkenden en studerenden. Opvallend is dat de helft van zowel studerenden in hbo-groen als in hbo niet-groen de aansluiting tussen mbo-groen en hun hbo-opleiding matig of slecht vindt.

Loopbaanpatronen

Anders dan in het traditionele loopbaanonderzoek onder mbo'ers groen³ concentreert dit longitudinale loopbaanonderzoek zich op de ontwikkeling van de loopbaan van eenzelfde cohort mbo groen gediplomeerden tussen verschillende meetmomenten. Centraal staan dan ook loopbaanpatronen, en wat zich tussen het ene en het andere moment in de loopbaan heeft afgespeeld.

De dominante loopbaanpatronen tussen het afstuderen in een mbo-groen opleiding, de intredepositie anderhalf jaar later en de loopbaanpositie drieënhalf jaar later kunnen voor het cohort gediplomeerden in 2009 als volgt worden getypeerd.

	2009	→	2010	→	eind 2012	%
1.	diploma	van	werk	naar	werk	64%
2.	diploma	van	(vervolg)studie	naar	(vervolg)studie	17%
3.	diploma	van	(vervolg)studie	naar	werk	6%
4.	diploma	van	werk	naar	(vervolg)studie	2%
5.	diploma	van	divers	naar	divers	11%
						100%

3 Vgl. recent E. Keppels, A. Jager en B. Hövels (2013), *Loopbanen van mbo'ers groen. Een tweede verkennend onderzoek naar de positie van bol'ers uit mbo-groen twaalf jaar en vijf à zes jaar na diplomering*, Nijmegen: KBA.

In dit rapport is de ontwikkeling in elk van de onderscheiden loopbaanpatronen nader beschreven met daarbij de meeste nadruk op degenen die anderhalf jaar na diplomering betaald werk hadden en ook drieënhalft jaar na diplomering betaald werk hebben: het loopbaanpatroon van werk naar werk.

Het loopbaanpatroon van werk naar werk

Functie- en sectormobiliteit

Van de werkenden heeft in de drieënhalft jaar na diplomering aan mbo-groen bijna de helft (48%) twee of meer *verschillende functies* gehad, en iets minder dan de helft (44%) in twee of meer *verschillende bedrijven/instellingen*.

De wisselingen van functie en/of van bedrijf beperken zich zeker niet tot functies en/of bedrijven binnen bepaalde sectoren, maar gaan vaak gepaard met sectormobiliteit.

Bijna 45 procent van de mbo'ers groen met een intredefunctie (anno 2010) in een bepaalde *branche* blijkt twee jaar later (anno 2012) werkzaam in een andere branche (gedefinieerd volgens SBI-codering van het CBS), en ruim eenderde zelfs in een andere *sector* (volgens de breder gedefinieerde SBI-codering).

Hoewel de mbo'ers groen als totale groep – dat wil zeggen op geaggregeerd niveau – anno 2012 per saldo in dezelfde sectoren werkzaam zijn als anno 2010, laat dit longitudinale loopbaanonderzoek een grote mate van wisselingen op individueel niveau zien. De wisselingen tussen sectoren en branches zijn zeer divers: duidelijke patronen daarin zijn vooralsnog niet herkenbaar.

Mobiliteit tussen groen en niet-groen

Het aandeel van de mbo'ers groen dat werkzaam is in een groen domein is tussen 2010 en 2012 per saldo gedaald van 89 procent naar 76 procent. Per saldo, want:

- in 2010 werkte 89 procent in een groen domein, waarvan 17 procent anno 2012 het groene domein heeft verlaten;
- in 2010 werkte 11 procent in een niet-groen domein, waarvan 19 procent overgestapt is naar werk in een groen domein.

De overwegingen van mbo'ers groen om te wisselen tussen groen en niet-groen zijn zeer divers, maar hebben overwegend betrekking op de attractiviteit van een baan in het andere domein. Overigens moet opgemerkt worden dat uit dit onderzoek uiteraard geen gegevens beschikbaar zijn over de trek vanuit niet-groene mbo-sectoren naar een groen arbeidsdomein.

Mobiliteit qua beroepsniveau

Van de werkende mbo'ers groen is in de twee jaar tussen intredefunctie anno 2010 en huidige functie anno 2012 ruim eenderde doorgroeid naar een hoger beroepsniveau, ruim de helft is op hetzelfde beroepsniveau werkzaam als in hun intredefunctie, en 10 procent is werkzaam op een lager beroepsniveau.

Per saldo zijn de werkende mbo'ers groen dus drieënhalft jaar na diplomering werkzaam op een hoger niveau dan anderhalf jaar na diplomering. Mbo'ers groen van de opleidingsniveaus 1 en 2

zijn vaker (respectievelijk 46% en 52%) doorgegroeid naar een hoger beroepsniveau dan gediplomeerden van de opleidingsniveaus 3 en 4 (respectievelijk 32% en 29%). Ook geldt dit vaker voor mbo'ers groen van de opleidingsrichtingen Plant en Groene ruimte en milieu (respectievelijk 55% en 41%) dan van andere opleidingsrichtingen, met name Dier en Bloemen en groene detailhandel (respectievelijk 25% en 23%).

Eenzelfde trend komt tot uitdrukking in het gegeven dat men twee jaar later vaker een vaste aanstelling heeft (van 66% naar 75%) en dat het gemiddelde inkomen hoger ligt (bruto-uurloon van € 9,57 naar € 10,73).

Niet alle werkende mbo'ers groen hebben deze positieve ontwikkeling in hun beroepsloopbaan tot dan toe doorgemaakt. Zo heeft één op de tien van hen inmiddels een functie op een lager beroepsniveau dan twee jaar eerder. Ook opvallend is dat een kwart van de mbo groen gediplomeerden minder is gaan verdienen. Voor diegenen die op een lager beroepsniveau werkzaam zijn of minder uren zijn gaan werken is dit verklaarbaar, voor anderen is uit de onderzoeksgegevens geen goede verklaring te destilleren.

Mobiliteit qua match tussen opleiding en functie

In hun intrededefunctie anno 2010 was er gemiddeld bij de helft van de mbo'ers groen sprake van een (zowel qua niveau als qua richting) *passende match* ten opzichte van de genoten mbo groen opleiding, twee jaar later was dat bij tweederde het geval. Voor 30 procent van de mbo'ers groen is een niet passende match in hun intrededefunctie geëvolueerd naar een passende match in de functie die zij anno 2012 bekleden. In de eerste jaren van hun beroepsloopbaan heeft zich voor 13 procent van de mbo'ers groen het omgekeerde voorgedaan: een functie met een passende match is veranderd in een functie met een niet passende match.

De '*verticale match*' (match qua niveau) blijkt per saldo toegenomen van 67 procent naar 80 procent, en dat concordeert met het gegeven van een gemiddeld hoger beroepsniveau. De per saldo-toename kan overigens niet verhullen dat in acht procent van de gevallen een verticale match in 2010 veranderd is in een verticale mismatch in 2012.

De '*horizontale match*' (match qua richting) blijkt per saldo toegenomen van 62 procent naar 77 procent.

Competentieontwikkeling tijdens beroepsloopbanen

Driekwart van de werkende mbo'ers groen zegt te werken aan het vergroten van de eigen kennis en vaardigheden. In de drieënhalf jaar na diplomering heeft bijna 30 procent naast hun werk een duale opleiding gevolgd en 56 procent in die periode een cursus of bedrijfsopleiding versus 36 procent in hun intrededefunctie anno 2010: per saldo heeft zo'n 20 procent van de mbo'ers groen met andere woorden ook na hun intrededefunctie een cursus of bedrijfsopleiding gevolgd.

In ruim de helft van de gevallen blijkt de cursus betaald te zijn door de werkgevers. Circa zes op de tien werkgevers stimuleert de mbo'ers groen om zich te blijven ontwikkelen en biedt daar ook voldoende mogelijkheden toe, aldus de mbo'ers groen.

Opvallend is het gegeven dat bijna 60 procent van de werkende mbo'ers groen aangeeft het meest te hebben geleerd van learning on the job, op ruime afstand (16%) gevolgd door cursussen/bedrijfsopleidingen.

Waardering van mbo groen na drieënhalf jaar werken

Voor ruim de helft (56%) van de werkende mbo'ers groen is hun oordeel over de door hen genoten mbo groen opleiding tussen hun intrededefunctie en hun huidige functie anno 2012 niet veranderd. Van degenen die in 2010 opnieuw gekozen zouden hebben voor de mbo-groen opleiding – al dan niet aan een andere school – geeft anno 2012 80 procent aan dat zij weer dezelfde keuze gemaakt zouden hebben. Van degenen die in 2010 voor een andere opleiding gekozen zouden hebben of gezegd hebben helemaal niet te zijn gaan studeren, geeft twee jaar later bijna de helft aan dat ze toch weer voor de mbo groen opleiding zouden kiezen.

Met name werkende mbo'ers groen uit de opleidingsrichtingen Plant en Groene ruimte signaleren drieënhalf jaar na afstuderen tekorten in hun mbo groen opleiding op het gebied van bedrijfsvoering, en uit de opleidingsrichtingen Plant en Bloem en groene detailhandel op het gebied van vreemde talen.

Andere loopbaanpatronen

Over de andere loopbaanpatronen is vooralsnog minder te zeggen dan over het loopbaanpatroon van werk naar werk, deels omdat het bij dit cohort om geringe aantallen gaat deels omdat de ontwikkeling daarin zich nog verder uit moet kristalliseren. Eerste indicaties – en ook niet meer dan dat – die zich aftekenen voor onderscheiden loopbaanpatronen zijn de volgende.

Wat het loopbaanpatroon van studie naar studie betreft.

Zoals gezegd is van hen ruim de helft anno 2012 nog bezig met een hbo-groen opleiding en een kwart met een hbo niet-groen opleiding. Ruim driekwart van de hbo-groen studenten wil in een groene sector gaan werken, terwijl dat van de hbo niet-groen studenten nog geen tien procent is.

Wat het loopbaanpatroon van studie naar werk betreft.

Een belangrijke eerste indicatie betreft het gegeven van de in 2012 werkenden die na hun mbo-groen diplomering een hbo-opleiding zijn gaan volgen: zij zijn op een relatief hoger beroepsniveau werkzaam en er is bovendien relatief vaker sprake van een 'passende match' (let wel tussen eerder gevolgde mbo-groen opleiding en de huidige functie).

Wat het loopbaanpatroon van werk naar studie betreft.

Het komt slechts heel sporadisch voor dat mbo'ers groen na diplomering eerst gaan werken en daarna een studie in voltijds verband gaan volgen.

Wat het loopbaanpatroon van divers naar divers betreft.

Meer dan de helft van mbo'ers groen in dit loopbaanpatroon is anno 2012 werkloos, waarvan de helft in 2010 nog wel werk had.

Conclusies en beschouwing

Centraal in dit rapport staat het cohort mbo'ers groen dat in 2009 gediplomeerd is, en waarvan de loopbaanontwikkeling tussen hun intredepositie anderhalf jaar na diplomering (anno 2010) en hun positie drieënhalf jaar na diplomering (anno eind 2012) is gevolgd.

Belangrijkste conclusies

De belangrijkste conclusies kunnen puntsgewijs als volgt worden samengevat.

1. De werkloosheid onder het cohort is tussen 2010 en eind 2012 fors toegenomen. Kennelijk hebben niet alleen nieuwe intreders op de arbeidsmarkt last van de huidige economische crisis, maar geldt dat toenemend ook voor degenen die zich daar al enige tijd bevinden.
2. Van het afstudeercohort 2009 blijken met name afgestudeerden in de opleidingsrichtingen Dier en Bloemen en groene detailhandel de relatief zwakste positie op de arbeidsmarkt te hebben, en afgestudeerden in de richtingen Plant en Groene ruimte en milieu de sterkste. Dit komt niet alleen tot uitdrukking in de werkloosheidspercentages van deze categorieën, maar voor de werkenden onder hen ook in hun doorgroei qua beroepsniveau.
3. Voor degenen uit het afstudeercohort 2009 met betaald werk – in het loopbaanpatroon van werk naar werk – is over de hele linie sprake van een duidelijke upgradering van het beroepsniveau: in de loopbaanontwikkeling een opwaartse tendens. Mbo'ers groen van lagere opleidingsniveaus profiteren daar vaker van dan mbo'ers groen van de opleidingsniveaus 3 en 4. Kennelijk bereiken deze laatsten hun niveauplafond al meer in de intrededefuncties.
4. In tegenstelling tot het traditionele loopbaanonderzoek laat dit longitudinale onderzoek zien dat er onder werkenden de eerste drieënhalf jaar na afstuderen sprake is van een hoge mate van arbeidsmobiliteit, tussen functies, tussen bedrijven én tussen branches/sectoren. De aard van de stromen tussen verschillende branches en sectoren is diffuus.
5. Per saldo en in absolute zin vindt er door mbo'ers groen een grotere trek plaats vanuit een intrededefunctie in het groene domein naar vervolgfuncties in niet-groene domeinen dan in omgekeerde richting. Omdat dit onderzoek zich beperkt tot mbo'ers groen kan het niet laten zien in hoeverre mbo'ers uit andere opleidingssectoren werk vinden in het groene arbeidsdomein.
6. In de eerste drieënhalf jaar van hun beroepsloopbaan ontwikkelt zich toenemend een 'passende match' tussen opleiding en functie. Zowel qua richting (horizontale discrepantie) als qua niveau (verticale discrepantie) leidt de beroepsloopbaan tot minder arbeidsmarktdiscrepanties. Kennelijk wint mbo-groen tijdens de beroepsloopbaan van haar afgestudeerden aan arbeidsmarktrelevantie.
7. Ook tijdens hun beroepsloopbaan lijkt een leven lang leren bij mbo'ers groen een belangrijke plaats in te nemen. Dit komt onder meer tot uitdrukking in het volgen van (bij- en nascholings)cursussen en/of een bedrijfsopleiding, maar lijkt zich nog het meest te manifesteren in

het leren op de werkplek. Van 'learning on the job' leren mbo'ers groen naar eigen zeggen verreweg het meest.

8. Van het afstudeercohort 2009 blijkt eind 2012 – drieënhalf jaar later – bijna een vijfde nog bezig met een voltijds-vervolgopleiding, merendeels in het hbo. De vraag in hoeverre een vervolgopleiding van betekenis is voor de beroepsloopbaan kan in dit stadium van het onderzoeksprogramma nog niet beantwoord worden. Wel zijn er eerste indicaties dat een vervolgopleiding in het hbo de kans op een passende match tussen functie en mbo-groen vergroot.
9. Drieënhalf jaar na diplomering zijn mbo'ers groen uit 2009 – werkenden én studerende – minder vaak positief over de door hen gevolgde mbo groen opleiding dan ze dat twee jaar daarvoor waren.
10. Van de verschillende loopbaanpatronen die in dit onderzoek onderscheiden konden worden, is in dit stadium alleen het loopbaanpatroon van werk naar werk voldoende 'gevuuld' om betekenisvolle uitspraken over te kunnen doen. De andere loopbaanpatronen zullen zich in toekomstige metingen verder moeten uitkristalliseren. Met het prototypisch onderscheid tussen loopbaanpatronen in deze rapportage is daarvoor de basis gelegd.

Beschouwing

Als uit dit longitudinale loopbaanonderzoek één gegeven pregnant tot uitdrukking komt is het wel dat mbo'ers groen uit het cohort 2009 in de eerste drieënhalf jaar van hun beroepsloopbaan allesbehalve honkvast zijn en dat ook inhoudelijk gezien interessante trends zichtbaar worden. Het tot nog toe ontbreken van inhoudelijke loopbaaninformatie over gediplomeerde mbo'ers – generatiegenoten – uit andere opleidingssectoren belemmert het zicht op de vraag of deze arbeidsmobiliteit typisch is voor mbo'ers groen. Vooralsnog kunnen de enige referentiegegevens wat dit betreft ontleend worden aan vergelijkingen met navolgende cohorten mbo'ers groen en vergelijkingen tussen verschillende groepen binnen een cohort.

Dat neemt niet weg dat vergelijkingsmogelijkheden met mbo'ers uit andere opleidingssectoren uiterst relevant blijven. Ook vanuit het perspectief van mbo-opleidingen uit andere sectoren moet informatie die verder reikt dan intredeposities van hun afgestudeerden belangrijk zijn. De discussie over macrodoelmatigheid van mbo-opleidingen zou zo gevoed kunnen worden met gefundeerde informatie over arbeidsmarktrelevantie vanuit loopbaanperspectief.

Het onderhavige onderzoek laat in elk geval zien dat de macrodoelmatigheid van mbo-groen-opleidingen mede bepaald wordt door functies die enige tijd na afstuderen worden bekleed, binnen en buiten het groene domein.

Een belangrijke vraag is in hoeverre de schijnbaar omvangrijke arbeidsmobiliteit een vrijwillig dan wel gedwongen karakter heeft. Onder het gesternte van de economische crisis waarin het cohort 2009 de arbeidsmarkt betrad en zich daar al dan niet heeft gehandhaafd of ontwikkeld, is het antwoord op die vraag niet klip en klaar voorhanden. De sterk toegenomen werkloosheid doet neigen naar een antwoord in de richting van gedwongen mobiliteit, althans voor grote groepen. Daar tegenover constateren we dat mbo'ers groen die een betaalde baan verworven hebben in de eerste drieënhalf jaar van hun beroepsloopbaan stappen voorwaarts maken. Voorwaarts in termen van upgradering van het beroepsniveau van de functie waarin zij werkzaam

zijn en 'upgrading' in termen van de richting waarin zij werkzaam zijn. Dat diplomering op de mbo-niveaus 1 en 2 ook vanuit arbeidsmarktperspectief een investering is die loont, toont het gegeven dat juist deze groepen na verloop van tijd hun niveau én richting op de arbeidsmarkt weten te realiseren.

Informeel dan wel accidenteel leren via 'learning on the job' lijken voor mbo'ers groen essentiële bouwstenen in het kader van een leven lang leren, want volgens henzelf van veel grotere betekenis dan vormen van non-formeel leren via cursussen en bedrijfsopleidingen. Voor mbo groen opleidingen is dan ook niet alleen de – na verloop van tijd wellicht minder betekenisvolle – waardering van de genoten mbo groen opleiding van belang, alswel de uitdaging om hun studenten behalve voldoende bagage voor een adequate start op de arbeidsmarkt ook voldoende fundament voor informeel leren mee te geven.

Relevant voor mbo groen zijn verder de onderzoeksbevindingen die wijzen op het enige jaren na diplomering relatief geringe arbeidsmarktperspectief van bepaalde opleidingsrichtingen (met name binnen Dier en Bloemen en groene detailhandel) en het relatief betere arbeidsmarktperspectief van andere opleidingsrichtingen (met name Plant en Groene ruimte en milieu).

De samenstelling van meer omvangrijke cohorten in de toekomst zal het mogelijk maken om de loopbaanontwikkeling van gediplomeerde mbo'ers groen ook per opleidingsrichting systematisch te volgen.

Dit rapport heeft betrekking op de loopbaanstart van mbo groen gediplomeerden uit het afstudeercohort 2009. De verdere loopbaan van deze groep zal in kaart worden gebracht met hun loopbaanposities in 2015 en in 2019. Het totaal aan gegevens zal een beeld schetsen van de ontwikkelingen in de eerste 10 jaar van de loopbaanontwikkeling van het cohort 2009.

Daarnaast worden loopbanen van volgende afstudeercohorten (2010, 2011, etc.) bepaald. Dit maakt het mogelijk vergelijkingen tussen verschillende afstudeercohorten te maken en zodoende tijds- en generatieontwikkelingen te destilleren. Het kan immers zijn dat wat geldt voor het cohort 2009 niet of in andere zin geldt voor volgende cohorten.

Deel I - Vooraf

1 Inleiding

Meerjarig onderzoeksprogramma

Het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) is enige jaren geleden gestart met een meerjarig onderzoeksprogramma dat voorziet in de behoefte aan systematische informatie omtrent de overgang van gediplomeerde schoolverlaters uit het groene onderwijs naar de arbeidsmarkt en hun verdere gang op de arbeidsmarkt i.c. hun loopbanen. Dat onderzoeksprogramma moet het hele complex van schoolverlatersonderzoek (SIS van ROA), loopbaanonderzoek (KBA) en het informatiesysteem onderwijs-arbeidsmarkt van Aequor beter op elkaar af doen stemmen en de functionaliteit voor de gebruikers (ministeries, onderwijsinstellingen, arbeidsmarktpartijen, onderwijsvragenden) optimaliseren. De aandacht van het onderzoeksprogramma richt zich vooralsnog primair op het mbo.

In het kader van de zogenaamde Bve-monitor verzamelt ROA informatie over de positie van schoolverlaters anderhalf jaar na diplomering. Daarbij ligt de nadruk op de overgang van school naar werk: de intredefunctie. Bij de loopbaanmetingen van KBA ligt de nadruk nadrukkelijk op het verloop van de leer- en beroepsloopbaan op verschillende momenten na schoolverlaten. Aequor verzamelt periodiek gegevens over ontwikkelingen aan de vraagkant van de arbeidsmarkt.

Loopbaanonderzoek

Het nu voorliggende rapport beschrijft de eerste 3,5 jaar in de loopbanen van mbo groen gediplomeerden van het afstudeercohort 2009. Dit rapport geeft een 'tussenstand' van de loopbaan weer. De verdere loopbaan zal ook worden gevolgd: eind 2014 / begin 2015 wordt de loopbaanpositie circa 5 à 6 jaar na diplomering bepaald en het is de bedoeling om vervolgens eind 2018 / begin 2019 de loopbaanpositie circa 9 à 10 jaar na diplomering te bepalen. Eerder zijn van deze groep al de intredeposities in 2010 (1,5 jaar na diplomering) beschreven, zie www.mbogroengediplomeerden.nl.⁴

	<i>Meetmomenten (= T)</i>			
<i>Afstudeercohorten vanaf 2009</i>	T+1 (= na 1½ jaar) = intrede	T+2 (= na 3½ jaar)	T+3 (= na 5 à 6 jaar)	T+4 (= na 9 à 10 jaar)

Dit rapport is het eerste in een reeks die de loopbanen van mbo groen gediplomeerden beschrijft vanaf hun intredeposities anderhalf jaar na afstuderen. Ook van nieuwere afstudeercohorten (2010, 2011, etc.) worden de loopbanen gevolgd. Dit maakt het mogelijk om loopbaanontwikkelingen van diverse cohorten met elkaar te vergelijken.

Naast het onderzoek naar de loopbanen van verschillende afstudeercohorten, bevat het onderzoeksprogramma ook onderzoek naar de intredepositie van verschillende afstudeercohorten. De rapporten uit de loopbaanreeks zijn te downloaden op www.mbogroengediplomeerden.nl. Dit geldt eveneens voor de reeks van intredereporten.

---

4 Keppels, E., A. Jager en B. Hövels (2012). "Intredeposities van mbo'ers-groen in 2010. Onderzoek naar de positie op de arbeidsmarkt en in vervolgonderwijs anderhalf jaar na diplomering". KBA Nijmegen, januari 2012.

Het systematisch traceren van de intredeposities van verschillende afstudeercohorten in combinatie met hun loopbaan maakt het mogelijk ontwikkelingen “in de tijd” te isoleren van ontwikkelingen in de loopbaan.

Vraagstelling van het loopbaanonderzoek

Het loopbaanonderzoek beantwoordt de volgende kernvraag. Hoe ontwikkelen loopbanen van gediplomeerde schoolverlaters van mbo-groen zich, en wat is de relatie met hun intredefunctie? In dit loopbaanonderzoek is deze kernvraag concreet uiteengelegd in de volgende vraagstellingen voor onderzoek.

1. Overall, wat is de stand van zaken 3,5 jaar na diplomering in 2012?
  - a. In hoeverre studeren de mbo groen gediplomeerden door in de 3,5 jaar na diplomering en hoe is de aansluiting met dit vervolgonderwijs?
  - b. Waar bevinden de loopbaanfuncties van werkenden zich, wat zijn de kenmerken van deze functies en in welke mate sluiten deze aan op de gevolgde opleiding?
  - c. Hoe waarderen de gediplomeerden de voltooide mbo groen opleiding?
2. In hoeverre zijn de loopbaanposities in 2012 anders dan de intredeposities in 2010, in hoeverre is er sprake van mobiliteit (spatronen) bij mbo'ers groen?
  - a. Welke verschuivingen tussen sectoren en branches zijn zichtbaar?
  - b. Hoe is de functieontwikkeling qua niveau en overige functiekenmerken?
  - c. In welke mate is er sprake van leven lang leren, van competentieontwikkeling, na diplomering?
  - d. Hoe heeft de match tussen de genoten groene mbo opleiding en de functies waarin de gediplomeerden zijn geland zich ontwikkeld?

Opbouw van het rapport

Het rapport is opgedeeld in drie delen. Het eerste deel gaat vooraf aan de inhoudelijke uitkomsten van het onderzoek. Het bevat de inleiding (*hoofdstuk 1*) en de opzet van het loopbaanonderzoek, inclusief het verloop van het veldwerk, de respons en de samenstelling van de onderzoekspopulatie (*hoofdstuk 2*).

Het tweede deel geeft de positie eind 2012 weer, circa 3,5 jaar na diplomering. Dat wordt afzonderlijk gedaan voor werkenden (*hoofdstuk 3*) en voor (voltijds) studerenden (*hoofdstuk 4*). Tot slot wordt de waardering van de mbo groen opleiding anno 2012 van alle mbo groen gediplomeerden weergegeven (*hoofdstuk 5*).

Het derde deel is gewijd aan patronen van individuele loopbanen; daarin staat de mobiliteit tijdens de loopbaan centraal. De loopbanen in deze rapportage worden samengesteld op basis van de intredepositie in 2010, circa 1,5 jaar na diplomering, en de loopbaanpositie in 2012. Allereerst wordt beschreven in hoeverre welke loopbaanpatronen voorkomen (*hoofdstuk 6*), vervolgens worden deze nader getypeerd (*hoofdstuk 7*).

2 Opzet van het loopbaanonderzoek

2.1 Verloop van het veldwerk en respons

Het veldwerk voor het loopbaanonderzoek is verricht in het najaar van 2012. Mbo groen gediplomeerden uit het afstudeerjaar 2008-2009, die in 2010 aan de intredemeting hebben deelgenomen, zijn via een webenquête benaderd met een vragenlijst over hun huidige loopbaanpositie en functie, loopbaan- en competentieontwikkeling, hun situatie sinds diplomering, een eventuele vervolgopleiding, en hun waardering van de mbo groen opleiding. Ter verhoging van de respons zijn twee reminders aan de respondenten gestuurd.

In het schooljaar 2008-2009 hebben 8.871 deelnemers hun mbo groen diploma behaald. In 2010 hebben 646 gediplomeerden aan de intredemeting meegedaan. Deze groep van 646 gediplomeerden is in 2012 herbenaderd. De uiteindelijke respons voor dit loopbaanonderzoek bedraagt 249 en daarmee is een responspercentage van 39 procent behaald.

2.2 Samenstelling van de onderzoekspopulatie

Overzicht 2.1 vergelijkt de onderzoekspopulatie met de totale populatie van 8.871 mbo groen gediplomeerden voor de variabelen geslacht, leerweg en opleidingsniveau.

Overzicht 2.1 – Respons en populatie: representativiteit

	Respons		Totale populatie	
Man	124	50%	5.179	58%
Vrouw	125	50%	3.692	42%
BOL	164	66%	4.360	49%
BBL	85	34%	4.511	51%
Niveau 1	23	9%	1.420	16%
Niveau 2	57	23%	2.588	29%
Niveau 3	63	25%	2.378	27%
Niveau 4	106	43%	2.485	28%
Totaal	249	100%	8.871	100%

De respons kan niet zonder meer representatief genoemd worden voor de gehele populatie⁵. Er is sprake van een oververtegenwoordiging van gediplomeerde BOL'ers en van vrouwen. Tevens bevat de onderzoekspopulatie relatief veel niveau 4 en weinig niveau 1 gediplomeerden. De uitkomsten van het onderzoek dienen geïnterpreteerd te worden in het licht van de samenstelling van de onderzoekspopulatie. Op grond van de vergelijking tussen de kenmerken van de

⁵ Gecontroleerd met de Chikwadraattoets (95%-betrouwbaarheidsniveau).

onderzoekspopulatie en de totale populatie kan niettemin worden verwacht dat de belangrijkste variaties in posities en – tot op zekere hoogte ook – loopbaanpatronen kunnen worden achterhaald. Dit geldt tot op grote hoogte zeker voor de onderzoeksresultaten die in deel II op geaggregeerd niveau gepresenteerd worden over de loopbaanpositie drieënhalf jaar na afstuderen. Voor de nadere typering van de afzonderlijke loopbaanpatronen in deel III van dit rapport lijkt dit in mindere mate het geval, vooral gezien de relatief geringe aantallen per loopbaanpatroon. Een uitzondering is het loopbaanpatroon “van werk naar werk”. De verwachting is dat de onderscheiden andere loopbaanpatronen in het loopbaanonderzoek naar navolgende cohorten beter “gevuld” zijn. Vooruitlopende op de benadering van volgende cohorten kan deel III van dit rapport dan ook primair beschouwd worden als met empirische gegevens gevuld prototype voor de nadere analyse van loopbanen.

Het beeld van voldoende dekkingsgraad wordt nog eens bevestigd in overzicht 2.2, doordat de onderzoekspopulatie van de loopbaanmeting qua intredepositie niet significant afwijkt van de onderzoekspopulatie van de intredemeting⁶. Er is dus geen sprake van loopbaanselectiviteit. Dat wil zeggen dat bepaalde loopbaanpatronen (zoals van werk naar werk en van studie naar studie, zie deel 3) verhoudingsgewijs ongeveer even vaak voorkomen in de responsgroep van de loopbaanmeting als in de originele responsgroep van de intredemeting.

Overzicht 2.2 – Deelonderzoekspopulatie loopbaanmeting versus totale onderzoekspopulatie intredemeting

	Onderzoekspopulatie loopbaanmeting		Onderzoekspopulatie intredemeting	
<i>Intredepositie tijdens meting 2010</i>				
a. Betaalde baan (≥12 uur per week)	137	57%	334	60%
b. Studerend (voltijds)	62	26%	135	22%
c. Betaalde baan (aantal uren per week onbekend)	29	12%	116	12%
d. Werkloos	4	2%	7	2%
		(2,8%) ⁷		(3,9%) ⁴
e. Overig	7	3%	29	5%
Totaal (n = 100%)	n = 239	100%	n = 617	100%
Missing	n = 10		n = 29	

Het geheel overziend is de samenstelling van de onderzoekspopulatie van de loopbaanmeting in 2012 nader gedifferentieerd naar een aantal opleidings- en persoonskenmerken in de overzichten 2.3, 2.4 en 2.5 (bijlage).

In deel II van dit rapport wordt nader ingegaan op de situatie van werkenden (categorie a in overzicht 2.2) en studerenden (categorie b) in 2012. In deel III wordt op basis van de situatie in 2010 en 2012 naar patronen van loopbanen gekeken. In dat deel worden tot de werkenden gerekend: degenen met een betaalde baan van minimaal 12 uur per week plus degenen waarvan onbekend is hoeveel uur zij per week werken (categorieën a+c). Van de laatste groep wordt aangenomen dat zij minstens 12 uur per week werken. Respondenten waarvan zeker is dat zij een kleine baan hebben (<12 uur per week) worden in deel III *niet* tot de werkenden gerekend.

6 Chikwadraattoets (95%-betrouwbaarheidsniveau).

7 Tussen haakjes is het officiële werkloosheidspercentage conform definitie van het CBS weergegeven. Dit is het aantal werklozen (d) ten opzichte van de beroepsbevolking (a+d).

Deel II – Loopbaanpositie drieënhalf jaar na afstuderen

Dit *tweede deel* behandelt sec de loopbaanposities drieënhalf jaar na afstuderen (in 2012). Overzicht 3.0 laat zien wat de loopbaanpositie van de totale onderzoekspopulatie is 3,5 jaar na diplomering in mbo-groen (eind 2012), en hoe hun intredepositie 2 jaar daarvoor was (eind 2010).

Overzicht 3.0 – Respondenten eind 2012: intredepositie en loopbaanpositie

	2010	2012
a. Betaalde baan (≥ 12 uur per week)	57%	63%
b. Studerend (voltijds)	26%	19%
c. Betaalde baan (aantal uren per week onbekend)	12%	8%
d. Werkloos	2%	6%
(Officiële werkloosheidspercentage, CBS-definitie)	(2,8%)	(8,2%)
e. Overig	3%	4%
Totaal onderzoekspopulatie 2012	n = 239 (10 missing)	n = 249

In dit deel II gaan we achtereenvolgens in op de verschillende groepen: werkenden (a) en studerende(n) (b). Waar betekenisvol en mogelijk wordt daarbij tevens een vergelijking gemaakt tussen de loopbaanpositie van de verschillende groepen in 2012 en hun intredepositie in 2010.

Hoofdstuk 3 gaat over de werkenden: degenen die eind 2012 een betaalde baan hebben van minstens 12 uur in de week.

Hoofdstuk 4 gaat over de studerende(n): de mbo groen gediplomeerden die in 2012 een vervolgopleiding in voltijds verband volgen. (*hoofdstuk 4*).

Tenslotte wordt ingegaan op de vraag hoe gediplomeerden – werkenden en studerende(n) – in 2012 hun gevolgde mbo groen opleiding waarderden (*hoofdstuk 5*).

3 Werkenden in 2012

Dit hoofdstuk focust op de *werkenden*. Dit zijn de mbo groen gediplomeerden die ten tijde van het onderzoek – dus circa 3,5 jaar na diplomering – minimaal 12 uur per week betaald werk hebben en die niet voltijds studeren⁸. Gediplomeerden die na afronding van mbo groen zowel een vervolgopleiding volgen alsook minstens 12 uur per week werken, vallen onder de werkenden in het geval zij aangeven zichzelf niet primair als (voltijds) studerende te zien. Dit onderzoek heeft in totaal betrekking op 156 werkenden. Overzicht 3.1 in de bijlage beschrijft deze werkenden naar opleidingskenmerken.

Er wordt eerst beschreven in welke arbeidsmarktsegmenten zij werken en welke functies zij hebben (paragraaf 3.1). Daarna wordt aandacht besteed aan de aansluiting tussen de functies en de door hen gevolgde mbo groen opleiding (paragraaf 3.2). In deze paragraaf wordt bij het thema arbeidsmarktdiscrepanties ook naar de werkloosheid gekeken.

In toekomstige rapportages waar het vervolg van de loopbanen van mbo groen gediplomeerden wordt geanalyseerd, wordt een aparte paragraaf gewijd aan het verband tussen vervolgopleiding en de soort functies en loopbanen. In dit stadium is het nog te vroeg om het effect te bepalen, omdat het merendeel van de doorstudeerders nog in opleiding is (of pas net de arbeidsmarkt heeft betreden).

3.1 Functies van werkenden in 2012

Overzicht 3.2 geeft een overzicht van de sectoren/branches, groene en niet-groene domeinen, soorten functies en kenmerken van functies waarin werkende mbo groen gediplomeerden 3,5 jaar na afstuderen zijn terechtgekomen. In de volgende subparagrafen gaan we daar per onderdeel nader op in.

Overzicht 3.2 – Functies van werkenden in 2012, 3,5 jaar na diplomering mbo groen

	2012
<i>Sectoren</i>	
• Landbouw, bosbouw en visserij	16%
• Industrie	11%
• Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	17%
• Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	10%
• Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	21%
• Overig	25%

⁸ Conform de ROA-definitie in de Bve-monitor.

Overzicht 3.2 (vervolg) – Functies van werkenden in 2012, 3,5 jaar na diplomering mbo groen

	2012
<i>Groene sector en domeinen</i>	
• Voedsel	4%
• Dier	17%
• Plant	8%
• Groen, grond en infra	4%
• Bloemen en groene detailhandel	8%
• Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	32%
• Overige groene domeinen	3%
Totaal werkzaam in de groene sector	78%
<i>Beroepsniveau</i>	
• Elementaire beroepen	6%
• Lagere beroepen	31%
• Middelbare beroepen	57%
• Hogere beroepen	6%
<i>Groene functie</i>	
• Werkzaam in een groene functie	75%
<i>Uitvoeringsniveau werkzaamheden</i>	
• Assisteren/onder begeleiding uitvoeren	17%
• Zelfstandig uitvoeren	73%
• Coördineren/leidinggeven	10%
<i>Kenmerken functie</i>	
• Vaste aanstelling	70%
• Tijdelijke aanstelling met uitzicht op vaste baan	21%
• Tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op vaste baan	6%
• N.v.t.	3%
• Loondienst	83%
• Leer-arbeidsovereenkomst	6%
• Uitzendkracht / oproepkracht	3%
• Zelfstandige / freelancer	4%
• Meewerkend gezinslid	1%
• Ander dienstverband	3%
• Arbeidsuren per week (gemiddeld)	35,40
• Bruto-uurloon (gemiddeld)	€ 10,72
• Bruto-maandloon (gemiddeld)	€ 1.634
<i>Omvang bedrijf</i>	
• 1-9 personen	31%
• 10-24 personen	17%
• 25-49 personen	8%
• 50-99 personen	7%
• 100-249 personen	9%
• 250-999 personen	15%
• ≥ 1000 personen	13%
<i>Tevredenheid met functie</i>	
• Tevreden	74%
• Ontevreden	8%
Totaal werkenden	n=156

3.1.1 Arbeidsmarktsegmenten

Sectoren en branches

De functies van de mbo groen gediplomeerden bevinden zich ruim drie jaar na diplomering in een grote diversiteit van sectoren en branches, zoals gepresenteerd in overzichten 3.2 en 3.3 in de bijlage. Deze functies bevinden zich het vaakst in de volgende sectoren (volgens CBS classificatie, SBI 2008):

- *Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening*: 21 procent van de werkenden heeft drie jaar na het verlaten van de mbo groen opleiding een functie in deze sector, voor het grootste deel in de branche 'landschapsverzorging' (17%).
- *Groot- en detailhandel, reparatie van auto's*: 17 procent van de werkenden heeft een baan in de groot- en detailhandel, met name bij winkels in 'overige artikelen' (12%), waaronder bloemenwinkels, tuincentra en dierenwinkels (8%) .
- *Landbouw, bosbouw en visserij*: hier heeft 16 procent van de werkenden hun baan, in de teelt van eenjarige/meerjarige gewassen en sierplanten (6%), in het fokken en houden van dieren (3%) of in de dienstverlening voor de landbouw (6%).
- *Industrie*: 11 procent van de werkenden heeft een baan in de industrie, vooral in de vervaardiging van overige goederen, concreet de sociale werkvoorziening (10%).
- *Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening*: 10 procent heeft een baan gevonden in deze sector, grotendeels in de veterinaire dienstverlening (5%) en natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk (4%).

Circa driekwart van de werkenden heeft drie jaar na diplomering een functie in één van deze vijf sectoren. Het overige kwart heeft zich ruim drie jaar na afstuderen verspreid over de diverse andere sectoren en branches.

Groene sector en domeinen

78 procent van de werkenden is naar eigen zeggen werkzaam in de *groene sector*, het vaakst werken zij in de groene domeinen '*Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie*' (32%) en '*Dier*' (17%).

Wat zijn groene domeinen?

Groene domeinen zijn het best te omschrijven als sectordoorsnijdende segmenten op de arbeidsmarkt. Het is een vorm van sector- of branche-indeling die gebaseerd is op de indeling die Aequor hanteert (deze indeling is overigens bijna identiek aan die van de opleidingsrichtingen). We onderscheiden in dit rapport 6 groene domeinen:

- *Voedsel*: het betreft productie-, handels- en serviceactiviteiten, alsmede de voedingsmiddelenindustrie.
Het domein Voedsel bevindt zich vooral in de sector Industrie (C), en doorkruist ook de sectoren Groot- en detailhandel (G) en de Landbouw, bosbouw en visserij (A).
- *Dier*: dit domein omvat (de activiteiten rondom) de veehouderij, gezelschapsdieren, paardensport, dierenartsenpraktijken, diervoorzorging en proefdierbedrijven.
Het domein Dier doorkruist de sectoren Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening (M, veterinaire dienstverlening), Landbouw, bosbouw en visserij (A) en Cultuur, sport en recreatie (R).
- *Plant*: omvat de plantenteelt (open en bedekte teelt), groothandel en veiling, biologisch

dynamisch bedrijf en landbouwbedrijven. Domein Plant bevindt zich vooral in de sector Landbouw, bosbouw en visserij (A).

- *Groen, grond en infra*: dit domein omvat de werkzaamheden met groot materieel en grote machines in agrarische bedrijven en openbaar groen (agrarisch loonwerk, cultuurtechnisch loonwerk en/of grondverzet).

Het domein Groen, grond en infra doorkruist vooral de sectoren Landbouw, bosbouw en visserij (A) en Bouwnijverheid (F).

- *Bloemen en groene detailhandel*: dit domein bestaat uit de bloemendetailhandel en de groen- en tuincentra en bevindt zich voornamelijk in de sector Groot- en detailhandel (G).
- *Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie*: dit zijn de hoveniersbedrijven, groenvoorzieningbedrijven, bos- en natuurbeheer, overig milieubeheer en recreatie.

Dit domein bevindt zich met name in de sector Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (N, branche landschapsverzorging), en doorkruist ook de sectoren Openbaar bestuur en overheidsdiensten (O) en Industrie (C) (sociale werkvoorziening).

Traditioneel en multifunctioneel groen

Om meer grip te krijgen op de vermeende trend van toenemende multifunctionaliteit in de groene sector zijn de gediplomeerden mbo groen hierover bevraagd. 21 procent van de werkenden in de groene sector heeft te kennen gegeven dat het bedrijf - waar zij werkzaam zijn - haar kernactiviteiten heeft uitgebreid met al dan niet aanverwante economische activiteiten. Overzicht 3.4 laat zien op welke gebieden de uitbreiding van activiteiten betrekking heeft.

Overzicht 3.4 – Van traditioneel naar multifunctioneel: uitbreiding van bedrijfsactiviteiten

Groene branche	aantal	%
Agrarisch natuurbeheer, landschapsbeheer	12	48%
Zorg (bijv. Zorgboerderij)	6	24%
Boerderijverkoop	4	16%
Recreatie en toerisme	4	16%
Educatie	3	12%
(Alternatieve) energievoorziening	3	12%
Horeca	2	8%
Lifestyle en wellness	1	4%
Kinderopvang	-	-
Overige activiteiten	11	44%
Aantal respondenten	25¹	100%

1. Respondenten konden meerdere antwoorden aangeven. 25 respondenten hebben 46 antwoorden gegeven.

3.1.2 Functiekenmerken

Beroepsniveau en beroepsgroepen

De sector of het domein geeft nog geen beeld over de functie zelf en het niveau waarop de functie wordt uitgeoefend. De werkenden hebben aangegeven welke functie zij bekleeden. Deze functies zijn ingedeeld in beroepsniveau en nader uitgesplitst in beroepsgroepen (volgens de CBS classificatie, SBC 92) .

Overzicht 3.5 (bijlage) laat zien in welke beroepsniveaus en -groepen de gediplomeerden drie jaar na afstuderen zitten. Dit geeft een redelijk verspreid beeld weer. Qua niveau zijn gediplomeerden voornamelijk werkzaam in lagere en middelbare beroepen.

- In *middelbare beroepen* (57%) zijn zij voornamelijk werkzaam als agrarisch vakhoofd (23%), agrarisch vakkracht (9%) of dierenartsassistent (4%). Concreet gaat het bij:
  - agrarische vakhoofden o.a. om bedrijfshoofden van kleine en middelgrote hoveniersbedrijven (7%) en bedrijfshoofden van kleine/middelgrote tuinbouw-, veehouderij- en manegebedrijven (6%);
  - agrarische vakkrachten o.a. om bloemschikkers / bloemsierkunstenaars (2%);
- In *lagere beroepen* (31%) zijn zij voornamelijk werkzaam als agrarische arbeider (14%) of verkoper (9%). Concreet gaat het bij:
  - agrarische arbeiders o.a. om arbeiders in de groen- en terreinverzorging (8%) en arbeiders tuinbouw (3%);
  - verkopers om winkelbedienden en markt-/straatverkopers (4%) of om bloemschikkers/-verkopers (5%).
- Verder werkt zes procent van de werkende gediplomeerden mbo groen in 2012 in een *elementair beroep* en zes procent in een *hoger beroep*.

Uitvoeringsniveau werkzaamheden

Bijna driekwart van de werkende mbo groen gediplomeerden voert de werkzaamheden van de eigen functie zelfstandig uit. Voor 17 procent van de werkenden geldt dat zij hun werkzaamheden onder begeleiding/assisterend uitvoeren. 10 procent heeft werk op coördinerend en/of leidinggevend niveau.

Groene functies

Driekwart van de werkenden is naar eigen zeggen werkzaam in een groene functie (75%). Deze groene functies bevinden zich overwegend in de groene sector (73% van de werkenden)

Overzicht 3.6 (bijlage) laat zien dat werkenden in de groene sector gemiddeld genomen op een hoger niveau werkzaam zijn dan de werkenden in niet-groene sectoren: vaker actief in middelbare beroepen (62% vs. 40%) en minder vaak in elementaire beroepen (2% vs. 23%).

Binnen het domein Bloemen en groene detailhandel werken de gediplomeerden relatief minder vaak in middelbare beroepen en vergeleken met andere domeinen vaker in lagere beroepen.

Andere kenmerken van de functie

Van de totale groep werkenden:

- Is de meerderheid werkzaam in loondienst (83%);
  - Hebben de meesten een vaste aanstelling (70%) of een tijdelijke baan met uitzicht op een vaste aanstelling (21%);
  - Werkt ongeveer een derde in een bedrijf met minder dan 10 personen, 32 procent in een bedrijf van 10 tot 100 personen en 37 procent in een bedrijf met meer dan 100 personen;
  - Bedraagt het aantal arbeidsuren gemiddeld 35 uren per week;
  - Bedraagt het bruto maandloon gemiddeld € 1.634 en het bruto uurloon gemiddeld € 10,72.
- Van de vijf grote sectoren wordt het hoogste bruto uurloon verdiend in de Advisering, onderzoek en zakelijke dienstverlening (€ 11,11) en in de Groot- en detailhandel het minst (€ 9,05);
- Is de meerderheid tevreden over zijn functie (74%) en is 8 procent ontevreden.

In de drieënhalve jaar na diplomering in mbo groen heeft bijna de helft van de werkenden (48%) twee of meer verschillende functies uitgeoefend. Iets minder dan de helft van de werkenden (44%) heeft sinds diplomering in twee of meer verschillende bedrijven/instellingen gewerkt.

Vergelijking arbeidsmarktsegmenten en functie huidige loopbaanpositie in 2012 en intredepositie in 2010

In deel III van dit rapport komt aan de orde hoe individuele loopbanen zich ontwikkeld hebben tussen 2010 en 2012. In dit deel II laten we voor de totale onderzoekspopulatie op geaggregeerd niveau zien in hoeverre er verschillen zijn tussen de intredeposities in 2010 en de loopbaanpositie in 2012. Voor de groep werkenden als geheel blijken er met name grote verschillen in het beroepsniveau van de werkenden: in 2012 blijkt 59 procent van de werkenden werkzaam te zijn in een beroep op middelbaar (57%) of hoger (2%) niveau, terwijl dat twee jaar daarvoor nog 37 procent was (36% op middelbaar en 1% op hoger niveau).

Overzicht 3.6a – Werkenden 2012: ontwikkeling beroepsniveau

	2010	2012
<i>Beroepsniveau</i>		
• Elementaire beroepen	6%	7%
• Lagere beroepen	58%	34%
• Middelbare beroepen	36%	57%
• Hogere beroepen	1%	2%
Totaal werkenden 2012	n = max 117	n = max 117

Afgezien van een lichte toename van het aandeel met een vaste aanstelling (van 66% naar 75%), van het aandeel in loondienst (van 80% naar 85%), en van het gemiddelde bruto-uurloon (van € 9,57 naar € 10,73) en bruto-maandloon (van € 1.403 naar € 1.646), zijn er verder nauwelijks verschillen (zie overzicht 3.6b, bijlage).

3.2 De aansluiting tussen functies en mbo groen

In het voorgaande stond de vraag centraal in welke sectoren en wat voor beroepen de mbo groen gediplomeerden werken. In deze paragraaf gaan we na in hoeverre volgens hen het werk aansluit op de gevolgde mbo groen opleiding.

3.2.1 De aansluiting in het algemeen

Overzicht 3.7 – Oordeel over aansluiting mbo groen opleiding → functie

	Werkzaam in groene functie	Werkzaam in niet-groene functie	Totaal
<i>Oordeel over aansluiting in het algemeen</i>			
• Goed	25%	21%	24%
• Voldoende	58%	36%	53%
• Matig	15%	15%	15%
• Slecht	2%	28%	8%
Totaal werkenden	n=117	n=39	n=156

Overzicht 3.7 laat zien dat ruim driekwart van de werkenden van mening is dat de gevolgde mbo groen opleiding over het algemeen voldoende of goed aansluit op hun huidige functie; 15 procent noemt de aansluiting matig en 8 procent slecht. Zij die in een groene functie werken zijn duidelijk positiever over de aansluiting dan zij die niet in een groene functie werken.

Zoals overzicht 3.8 laat zien zijn gediplomeerden in de opleidingsrichtingen Dier en Plant zijn het minst vaak positief over de aansluiting: circa 70 procent noemt de aansluiting goed of voldoende. Gediplomeerden van de richtingen Bloemen en groene detailhandel en Groene ruimte en milieu zijn het vaakst positief over de aansluiting tussen opleiding en de functie: circa 80 procent vindt de aansluiting voldoende of goed.

Overzicht 3.8 – Oordeel over aansluiting mbo groen opleiding → functie; naar opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Oordeel over aansluiting in het algemeen				Totaal (n= 100%)
	Goed	Voldoende	Matig	Slecht	
Voedsel	-	-	-	-	-
Dier	22%	47%	11%	20%	45
Plant	14%	57%	21%	7%	28
Groene ruimte en milieu	27%	54%	16%	3%	67
Bloemen en groene detailhandel	33%	53%	13%	-	15
Totaal	24%	53%	15%	8%	156

Vergelijking aansluitingsoordeel huidige loopbaanpositie in 2012 en intredepositie in 2010

Wanneer voor de gehele onderzoekspopulatie het huidige aansluitingsoordeel wordt vergeleken met dat van twee jaar geleden, blijkt er nauwelijks een verschil, zij het dat de aansluiting nu iets minder vaak als goed en iets vaker als voldoende wordt beoordeeld, zie overzicht 3.8a.

Overzicht 3.8a – Werkenden 2012: ontwikkeling aansluitingsoordeel opleiding met functie

	2010	2012
<i>Oordeel over aansluiting in het algemeen</i>		
• Goed	32%	26%
• Voldoende	49%	51%
• Matig	16%	15%
• Slecht	3%	7%
Totaal werkenden 2012	n = max 117n = max 117	

3.2.2 Arbeidsmarktdiscrepanties: werkloosheid en de match naar richting en niveau

Werkloosheid en de match tussen functie en opleiding (naar niveau en richting) zijn samen indicatief voor eventuele discrepanties tussen vraag en aanbod naar arbeid, zogenoemde arbeidsmarktdiscrepanties.

Uit overzicht 3.9 blijkt 8,2 procent van de mbo groen gediplomeerden die circa 3,5 jaar na diplomering tot de beroepsbevolking behoren werkloos te zijn⁹.

De combinatie van de eigen of verwante opleidingsrichting en het eigen opleidingsniveau kan getypeerd worden als de kern van de opleiding. Van de werkenden bevindt tweederde (67%) zich in een functie die overeenkomt met de kern van de gevolgde mbo groen opleiding. Zij werken in een functie waarvoor de eigen of verwante opleidingsrichting én het eigen of een hoger opleidingsniveau wordt vereist door de werkgever. We noemen dit een 'passende match'. Bij het grootste deel van de werkenden (78%) in een groene functie is er sprake van een passende match. Opvallend is dat er bij ruim een derde van de werkenden in een niet-groene functie ook sprake is van een passende match.

Aan de andere kant van het discrepantiespectrum komen we de gediplomeerden tegen die én in een andere dan de eigen opleidingsrichting werken én op een lager opleidingsniveau. We typeren dit als 'geen match' (9%). Het gaat hier met name om degenen die niet in een groene functie werken.

Overzicht 3.9 – Match tussen mbo groen opleiding en functie*

	Werkzaam in groene functie	Werkzaam in niet-groene functie	Totaal
<i>Match qua richting en niveau¹⁰</i>			
• Passende match (zelfde richting, minimaal zelfde niveau)	78%	36%	67%
• Richtingsdiscrepancie (andere richting, minimaal zelfde niveau)	7%	33%	13%
• Niveaudiscrepancie (zelfde richting, lager niveau)	14%	-	10%
• Geen match (andere richting, lager niveau)	2%	31%	9%
Totaal werkenden	n=117	n=39	n=156
Totaal werklozen			n=14
Werkloosheidspercentage (% van beroepsbevolking)			8,2%

* Bij een passende match of niveau discrepantie is de eigen of een aanverwante richting vereist.

Bij richtingsdiscrepancie of geen match is een andere richting of geen specifieke richting voor de functie vereist.

Er is sprake van horizontale mismatch ('richtingsdiscrepancie' + 'geen match') als de vereiste richting van de huidige functie een andere is dan waarvoor opgeleid; dit bedraagt voor alle werkenden gezamenlijk 22 procent. Bijna de helft van de werkenden die niet in de richting werken waarvoor ze zijn opgeleid (n=35), geeft als reden aan dat er te weinig werk was in het eigen vakgebied. Een vijfde ziet te weinig carrièremogelijkheden in het eigen vakgebied; overige redenen zijn divers.

Er is sprake van verticale mismatch ('niveaudiscrepancie' + 'geen match') als de huidige functie zich op een lager niveau bevindt dan waarop opgeleid in het mbo groen; het bedraagt voor alle werkenden gezamenlijk 19 procent.

9 De intredewerkloosheid (1,5 jaar na diplomering) van dit afstudeercohort bedroeg 3,9%, zie Keppels, E., A. Jager & B. Hövels (2012). *Intredeposities van mbo'ers-groen in 2010. Onderzoek naar de positie op de arbeidsmarkt en in vervolgonderwijs anderhalf jaar na diplomering*.

10 Passende aansluiting: richting en niveau van de functie sluiten aan op de opleiding.

Niveaudiscrepancie: niveau van de functie sluit niet aan op opleiding, richting wel.

Richtingsdiscrepancie: richting van de functie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.

Geen aansluiting: zowel richting als niveau van de functie sluiten niet aan op de opleiding.

Overzicht 3.10 geeft per opleidingsrichting het ‘discrepantiespectrum’ weer en tevens het werkloosheidspercentage. Bij gediplomeerden Plant is de werkloosheid 0 procent en is er tevens het vaakst sprake van een passende match (75%): dan gaat het vooral om gediplomeerden Plantenteelt. De match lijkt minder goed voor gediplomeerden Handel en logistiek. Bij gediplomeerden van de opleidingsrichting Dier is er het vaakst sprake van geen match (16%). Rond een derde van de gediplomeerden van de richting Dier – met name bij Vee-/dierhouderij en Dierverzorging - is werkzaam buiten de eigen richting (horizontale mismatch). Daarbovenop is de werkloosheid bij Dier het hoogst met 16,7 procent (voornamelijk bij Dierverzorging). Vanuit Bloemen en groene detailhandel lijkt er vaker sprake te zijn van niveaudiscrepancie, 20 procent werkt wel in de richting maar op een lager niveau. Ook hier is er sprake van een hoge werkloosheid (16,7%), hoewel het om kleine aantallen gaat.

Overzicht 3.10 – Match tussen mbo groen opleiding en functie naar opleidingsrichting*

Opleidingsrichting	Match naar richting en niveau				Aantal wer- kenden (n=100%)	Werkloos- heid (% van de beroepsbe- volking)
	passende match zelfde richting en minimaal zelfde niveau	richtings- discrepancie andere richting, minimaal zelfde niveau	niveau- discrepancie zelfde rich- ting, lager niveau	geen match andere richting, lager niveau		
Voedsel	-	-	-	-	-	-
Dier	67%	16%	2%	16%	45	16,7%
Plant	75%	11%	11%	4%	28	0%
Groene ruimte en milieu	64%	13%	13%	9%	67	2,9%
Bloemen en groene detailhandel	67%	13%	20%	-	15	16,7%
Totaal	67%	13%	10%	9%	156	8,2%

Bij een passende match of niveau discrepancie is de eigen of een aanverwante richting vereist.

Bij richtingdiscrepancie of geen match is een andere richting of geen specifieke richting voor de functie vereist.

Overzicht 3.11 (bijlage) maakt duidelijk dat de match tussen de gevolgde opleiding mbo groen en de functie ruim drie jaar na diplomering het vaakst passend is voor niveau 2 gediplomeerden. Overall geldt voor ongeveer tweederde van de gediplomeerden uit de niveau 3 en 4 opleidingen dat er sprake is van een passende match. Bij gediplomeerden van niveau 1 is er veel minder vaak sprake van een passende match (50%), de helft werkt in een andere richting en/of op een lager niveau.

Vergelijking match huidige loopbaanpositie in 2012 en intredepositie in 2010

Voor de gehele onderzoekspopulatie geldt dat tussen hun intredepositie en hun huidige loopbaanpositie het aandeel werkenden met passende match is toegenomen van 53 procent naar 69 procent. Overzicht 3.11a laat dat zien.

Overzicht 3.11a – Werkenden 2012: ontwikkeling match qua richting en niveau

	2010	2012
<i>Match qua richting en niveau</i> ¹¹		
• Passende match (zelfde richting, min. zelfde niveau)	53%	69%
• Richtingsdiscrepanctie (andere richting, min. zelfde niveau)	13%	12%
• Niveaudiscrepanctie (zelfde richting, lager niveau)	13%	10%
• Geen match (andere richting, lager niveau)	21%	9%
Totaal werkenden 2012	n = max 117n = max 117	

3.2.3 Toereikendheid van kennis en vaardigheden opgedaan in mbo groen opleiding

Aan de werkenden is gevraagd in welke mate bepaalde kennis en vaardigheden, die zij in de mbo groen opleiding hebben opgedaan, voor hun huidige functie toereikend is. Zie overzicht 3.12 (bijlage) voor de resultaten.

Van een *tekortkoming* is sprake wanneer de kennis en vaardigheden niet toereikend zijn voor de functie. Meer dan een derde van de werkenden ervaart in de functie tekortkomingen omtrent:

- vreemde talen (48%) (met name genoemd door gediplomeerden Plant (64%) en Bloemen en groene detailhandel (53%));
- inzicht in bedrijfsvoering (36%) (met name genoemd door gediplomeerden Groene ruimte en milieu (42%) en Plant (41%));
- zelfstandig ondernemerschap (34%).

Mogelijke aanwijzingen voor *onderbenutting* of 'overscholing' / 'overkwalificatie' zijn er wanneer kennis en vaardigheden als méér dan toereikend voor de huidige functie worden ervaren. Volgens minimaal een vijfde van de werkenden betreft dit de aspecten: zelfstandigheid (26%), initiatief, creativiteit (23%), nauwkeurigheid, zorgvuldigheid (23%), werken in teamverband, samenwerken (22%), toepassen van kennis en technieken in de praktijk (20%) en aandacht voor welzijn en zorg voor mens, plant en dier (20%).

11 Passende aansluiting: richting en niveau van intrede functie sluiten aan op de opleiding.
Niveaudiscrepanctie: niveau van intrede functie sluit niet aan op opleiding, richting wel.
Richtingsdiscrepanctie: richting van intrede functie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.
Geen aansluiting: zowel richting als niveau van intrede functie sluiten niet aan op de opleiding.

4 Studerenden in 2012

Studerenden zijn mbo groen gediplomeerden die in 2012 een voltijds vervolgopleiding volgen. Studerenden zijn per definitie gescheiden van de groep werkenden uit het vorige hoofdstuk; een respondent kan op een gegeven moment niet tot de studerenden en de werkenden worden gerekend.

19 procent van de gediplomeerden volgt in 2012 een voltijds vervolgopleiding, het gaat in dit rapport om 47 studerenden. 16 procent is in de eerste 1,5 jaar na diplomering gestart met een vervolgopleiding, 3 procent in een later stadium (1,5 tot 3,5 jaar na diplomering).

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Dier, van niveau 4 en van de BOL volgen in 2012 relatief het vaakst nog een voltijds vervolgopleiding, zie overzicht 4.1 (bijlage). De groep studerenden bestaat, absoluut gezien, voor meer dan 70 procent uit gediplomeerden van de opleidingsrichting Dier, voor 17 procent van de opleidingsrichting Groene ruimte en milieu, zie overzicht 4.2 (bijlage 4.2). Ruim 70 procent van de studerenden in 2012 is gediplomeerd op niveau 4 en bijna allemaal (96%) zijn ze afkomstig van de BOL.

In de volgende paragraaf wordt eerst weergegeven welke vervolgopleidingen de studerenden in 2012 volgen (paragraaf 4.1). Daarna komt de aansluiting tussen vervolgopleiding en de genoten mbo groen opleiding aan de orde (paragraaf 4.2). Afsluitend wordt ingegaan op redenen waarom studerenden voor een vervolgopleiding hebben gekozen en in welke mate zij interesse hebben in het werken in de groene sector.

4.1 Vervolgopleidingen

Zo'n 3,5 jaar na diplomering in mbo groen volgt 25 procent nog een voltijds vervolgopleiding in het mbo. Het gros (75%) van de studerenden in 2012 is bezig met een vervolgopleiding in het ho, voornamelijk hbo.

Overzicht 4.3 – Vervolgopleidingen van studerenden in 2012

<i>Vervolgopleiding</i>	<i>Aantal</i>	<i>%</i>
Mbo groen	4	9%
Mbo niet-groen	7	16%
Ho groen	22	49%
Ho niet-groen	12	27%
Totaal	45 (2 missing)	100%

4.2 De aansluiting met mbo groen

De aansluiting tussen de afgeronde mbo groen opleiding en de vervolgopleiding wordt 3,5 jaar na diplomering door minder dan 10 procent van de studerenden als goed bestempeld en door ongeveer de helft (49%) als voldoende. 44 procent van de studerenden ervaart de aansluiting als matig of slecht.

Overzicht 4.4 laat zien dat de aansluiting mbo → mbo beter wordt ervaren dan de aansluiting mbo → hbo. Ongeveer driekwart vindt de aansluiting mbo → mbo voldoende (en soms goed), tegenover de helft voor de aansluiting mbo → hbo. De (andere) helft van de studerenden in 2012 in zowel de groene als de niet-groene hbo opleidingen karakteriseert de aansluiting dus als matig of slecht.

Overzicht 4.4 – Aansluiting mbo groen opleiding en vervolgopleiding, naar type vervolgopleiding

Bestemming	Aansluiting			Totaal (n= 100%)
	Goed	Voldoende	Matig of slecht	
Mbo groen	-	75%	25%	4
Mbo niet-groen	14%	57%	29%	7
Ho groen	9%	41%	50%	22
Ho niet-groen	-	50%	50%	12
Totaal	7%	49%	44%	45

4.3 Redenen voor volgen vervolgopleiding

Er wordt vooral een vervolgopleiding gekozen omdat de studerenden die interessant vinden (62%), omdat de studerenden denken een opleiding op hoger niveau aan te kunnen (53%) en/of dit nodig achten om later het door hun gewenste werk te kunnen doen (38%), zie overzicht 4.5 in bijlage.

Logischerwijs zijn de studerenden in groene vervolgoopleidingen meer geïnteresseerd om in de groene sector te werken. Maar overzicht 4.6 laat zien dat ook studerenden in niet groene opleidingen - vooral de mbo opleidingen - interesse hebben voor het werken in de groene sector, hoewel in veel mindere mate dan de studerenden in het groene domein.

Ongeveer de helft van de studerenden in niet-groene vervolgoopleidingen - in mbo dan wel hbo - willen *niet* in de groene sector werken.

Overzicht 4.6 – Willen studerenden in 2012 na de studie in groene sector werken?

Type vervolgopleiding	In groene sector werken			n = 100%
	Ja	Weet niet/ Geen voorkeur/ Misschien	Nee	
Mbo groen	50%	50%	-	4
Mbo overig	29%	14%	57%	7
Hbo groen	77%	18%	5%	22
Hbo overig	8%	42%	50%	12
Totaal	49%	26%	26%	47

Niet-groene vervolgoopleidingen worden gekozen voornamelijk vanwege de verwachte mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Men ziet in een andere richting meer carrièremogelijkheden (68%) en/of meer kans op de arbeidsmarkt voor het vinden van een baan (58%). Voor een deel van de studerenden in niet-groene opleidingen speelt mee dat zij de combinatie van de groene mbo opleiding met een niet-groene vervolgoopleiding interessant vinden (53%), zie overzicht 4.7 in bijlage.

Vergelijking oordeel studerenden over aansluiting in 2012 met oordeel in 2010

40 van de 47 studerenden in 2012 volgde in 2010 reeds een vervolgoopleiding in voltijds verband. Overzicht 4.8 laat zien dat men in het begin van de opleiding (in 2010) positiever is dan op een later moment in de studie (in 2012). 30 procent van de studerenden beoordeelt de aansluiting tussen mbo groen en de vervolgoopleiding als goed, in 2012 is dit nog maar 8 procent. Tegelijkertijd is het aandeel dat de aansluiting matig of slecht vindt, gestegen van 44 naar 50 procent.

Overzicht 4.8 – Studerenden in 2010 en 2012: oordeel over aansluiting vervolgoopleiding

	2010	2012
<i>Oordeel over aansluiting in het algemeen</i>		
• Goed	30%	8%
• Redelijk	26%	42%
• Matig of slecht	44%	50%
Totaal studerenden in 2010 en 2012	n = 40	n = 40

5 Waardering van de mbo groen opleiding in 2012

Hoe waarderen mbo groen gediplomeerden alles overziend de mbo groen opleiding drie en half jaar nadat zij die opleiding hebben voltooid? Dat is de vraag die in dit hoofdstuk centraal staat. Eerst wordt ingegaan op de vraag in hoeverre de genoten mbo groen opleiding een goede basis biedt voor het vervolgtraject dat betrokkenen zijn gaan volgen (*paragraaf 5.1*). Daarna volgt het algemene oordeel van de mbo groen gediplomeerden over hun opleiding, zouden zij opnieuw voor de opleiding kiezen? (*paragraaf 5.2*).

5.1 Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten

Gediplomeerden mbo-groen zijn 3,5 jaar na afstuderen niet bijzonder positief over de basis die hun mbo groen opleiding biedt om te starten op de arbeidsmarkt. Minder dan de helft van de gediplomeerden (40 tot 47%) ziet de opleiding in tamelijk of sterke mate als goede basis om te starten op de arbeidsmarkt, om zich verder te ontwikkelen en om hun loopbaan vorm te geven. Ruim een derde is neutraal in haar oordeel en ongeveer twee op de tien meent dat de opleiding geen goede basis biedt (niet weergegeven in het overzicht).

De werkenden zijn positiever in hun oordeel dan de voltijds studerenden, met name waar het gaat om de opleiding als basis om te starten op de arbeidsmarkt en om de loopbaan (verder) vorm te geven.

Zij die in de groene sector werken zijn duidelijker positiever over hun mbo groen als basis voor vervolgtrajecten dan de mbo groen gediplomeerden die niet in de groene sector werken (zie overzicht 5.2 in bijlage).

Overzicht 5.1 – Mbo groen opleiding biedt goede basis voor vervolgtraject: percentage met oordeel in (tamelijk of zeer) sterke mate

	Totaal	Werkenden (≥ 12 uur per week)	Studerenden (voltijds)
Mbo groen biedt goede basis:			
• Om te starten op arbeidsmarkt	40%	44%	33%
• Om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen	47%	48%	43%
• Om de loopbaan (verder) vorm te geven	43%	46%	35%
Totaal (n max = 100%)	238	153	47

Overzicht 5.1 lijkt in eerste instantie een nogal negatief beeld weer te geven. Dit beeld is enigszins vertekend, doordat ruim een derde van de mbo groen gediplomeerden een neutraal oordeel heeft. In totaal heeft circa 20 procent een negatief oordeel over het groene mbo als basis om te starten op de arbeidsmarkt. Hoewel dit nog steeds een relevante groep is, is het minder ernstig dan bovenstaand overzicht doet vermoeden.

Daarnaast moet ook in ogenschouw genomen worden dat – zoals in hoofdstuk 3 geconstateerd is – de *aansluiting van de mbo groen opleiding op het werk over het algemeen* redelijk goed

bevonden wordt; tweederde werkt in een functie waar sprake is van een passende aansluiting wat niveau en richt betreft. Verder is ruim driekwart van de werkenden van mening dat de gevolgde mbo groen opleiding over het algemeen voldoende of goed aansluit op de functie. En beide zaken gelden in grotere mate voor de gediplomeerden die in een groene functie werken.

Dat één op de vijf mbo groen gediplomeerden de gevolgde opleiding geen goede basis vindt, staat mogelijk in relatie met de tekortkomingen die zij voelen in hun huidige functies. Meer dan een derde van de werkende mbo groen gediplomeerden ervaart tekortkomingen in de functie omtrent vreemde talen, inzicht in bedrijfsvoering en zelfstandig ondernemerschap (vgl. paragraaf 3.2.3). Zij merken op, wat deze punten betreft, te weinig bagage vanuit hun opleiding meegekregen te hebben.

5.2 Algemeen oordeel over mbo groen: opnieuw voor mbo groen opleiding kiezen

Op de vraag of zij, achteraf gezien, opnieuw zouden kiezen voor de gevolgde opleiding in mbo groen geeft ongeveer zeven op de tien van de gediplomeerden aan dat dit inderdaad het geval zou zijn. Ongeveer een kwart van de oud deelnemers zou voor een andere opleiding kiezen en 4 procent zou achteraf helemaal niet zijn gaan studeren. Studerenden zouden achteraf minder vaak opnieuw kiezen voor de gevolgde opleiding dan de werkenden (63% versus 71%). Dit zou kunnen betekenen dat een deel van de studerenden met de nieuwe opleiding een andere weg is ingeslagen.

Overzicht 5.3 – Opnieuw voor gevolgde mbo groen opleiding kiezen

Opnieuw gevolgde mbo groen opleiding kiezen:	Totaal	Werkenden (≥ 12 uur per week)	Studerenden (voltijds)
• Ja	51%	53%	48%
• Ja, aan andere school	18%	18%	15%
• Nee, andere opleiding	27%	24%	37%
• Niet, helemaal niet gaan studeren	4%	5%	-
Totaal (n max = 100%)	237	153	46

Overzicht 5.4 (bijlage) laat zien dat gediplomeerden in de richting Groene ruimte en milieu het meest enthousiast zijn over hun opleiding. Het minst positief kijken de gediplomeerden van de subrichtingen Handel en logistiek (valt binnen Plant) en Dierverzorging (valt binnen Dier) terug op hun opleidingskeuze.

Vergelijking waardering mbo-groen opleiding in 2012 en in 2010

Ruim een kwart zegt in 2012 achteraf voor een andere opleiding gekozen te hebben. Opvallend is dat twee jaar daarvoor een veel kleinere groep van 15 procent deze mening was toegedaan, zie overzicht 5.5. Kennelijk is er een niet onbelangrijke groep die steeds verder van de oorspronkelijke opleidingskern verwijderd raakt.

De waardering over de mbo groen opleiding als basis voor vervolgetrajecten blijft bijna onveranderd tussen 2010 en 2012.

Overzicht 5.5 – Waardering mbo groen opleiding in 2010 en 2012

	2010	2012
<i>Mbo groen biedt goede basis:</i>		
• Om te starten op arbeidsmarkt	37%	40%
• Om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen	48%	47%
• Om de loopbaan (verder) vorm te geven	n.b.	43%
<i>Opnieuw gevolgde mbo groen opleiding kiezen:</i>		
• Ja	58%	51%
• Ja, aan andere school	21%	18%
• Nee, andere opleiding	15%	27%
• Niet, helemaal niet gaan studeren	6%	4%
Totaal	n = 195	n = 237

Deel III – Loopbaanpatronen

In deel II van dit rapport lag de focus op de loopbaanpositie van het afstudeercohort 2009 drieënhalft jaar na diplomering. Het betrof informatie op geaggregeerd niveau, dat wil zeggen over de groep in zijn totaliteit. Dit deel III is gericht op loopbaanpaden op individueel niveau tussen de intredepositie van betrokkenen anderhalf jaar na afstuderen en hun positie drieënhalft jaar na afstuderen. De kernvraag is met andere woorden hoe loopbanen van gediplomeerden uit 2009 zich in die twee jaar ontwikkeld hebben.

In dit deel worden dus loopbaanpatronen van mbo groen gediplomeerden uit 2009 in beeld gebracht. Een loopbaanpatroon is een samenvoeging van gelijke of gelijksoortige individuele loopbanen, in casu gelijke of gelijksoortige combinaties van de intredepositie in 2010 en de loopbaanpositie in 2012.

In hoofdstuk 6 worden deze loopbaanpatronen beschreven. Daarna worden deze loopbaanpatronen in hoofdstuk 7 nader getypeerd.

6 Loopbaanpatronen: tussen intredepositie na anderhalf jaar en loopbaanpositie na drieënhalf jaar

Een loopbaanpatroon is een samenvoeging van gelijke of gelijksoortige individuele loopbanen, in casu gelijke of gelijksoortige combinaties van de intredepositie in 2010 en de loopbaanpositie in 2012. Overzicht 6.1 (bijlage) laat gedetailleerd zien welke combinaties er zijn. Samentrekking van die combinaties leidt tot de volgende loopbaanpatronen:

1. van werk naar werk,
2. van studie naar studie,
3. van studie naar werk,
4. van werk naar studie,
5. overig.

Werk betekent in deze context een betaalde baan van minimaal 12 uur in de week. Zoals op het eind van hoofdstuk 2 reeds vermeld, wordt een respondent als werkende gezien indien a) bekend is dat deze minstens 12 uur per week betaald werk uitvoert of b) redelijkerwijs aangenomen kan worden dat deze minstens 12 uur per week betaald werk uitvoert. Dat laatste is het geval indien wel bekend is dat de respondent betaald werk uitvoert, maar het aantal wekelijkse arbeidsuren onbekend is en er geen aanwijzingen zijn (o.b.v. een variabele zoals maandloon) dat de respondent minder dan 12 uur per week werkt. Respondenten waarvan zeker is dat zij een kleine baan hebben (<12 uur per week of bruto-maandloon < €300) worden *niet* tot de werkenden gerekend.

Studie betekent in deze context voltijds studie. Een respondent die een voltijds studie volgt, kan per definitie niet gezien worden als een werkende. Dat houdt in dat een respondent die naast een voltijds studie betaald werk heeft, altijd als studerende en nooit als werkende wordt gerekend. Een respondent die een studie volgt in deeltijd of duaal verband wordt nooit gerekend tot de studerende, en zal bij de werkenden horen indien deze minimaal 12 uur per week werkt.

Overzicht 6.2 laat zien hoe vaak de onderscheiden loopbaanpatronen voorkomen. De overzichten 6.3 en 6.4 (bijlage) beschrijven de loopbaanpatronen naar opleidings- en persoonskenmerken.

Overzicht 6.2 – Loopbaanpatronen (2010 → 2012) van mbo groen gediplomeerden uit 2009

	Aantal	%
<i>Loopbaanpatroon (2010 → 2012):</i>		
werk → werk	152	64%
studie → studie	40	17%
studie → werk	15	6%
werk → studie	5	2%
overig	27	11%
Totaal	239	100%

Van werk naar werk

64 procent van de mbo groen gediplomeerden geeft aan werk te hebben (al dan niet in combinatie met studie), in zowel 2010 als in 2012.

Dit patroon komt relatief vaker voor bij gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Groene ruimte en milieu en Plant(enteelt), van de opleidingsniveaus 1 t/m 3, van de leerweg BBL, bij mannen en bij de oudere leeftijdsgroepen (vanaf 30 jaar). Gezien de ondervertegenwoordiging van BBL'ers en mannen in de responsgroep is dit loopbaanpatroon waarschijnlijk nog dominant voor de gehele populatie mbo groen gediplomeerden.

Van studie naar studie

17 procent van de mbo groen gediplomeerden volgt zowel in 2010 als in 2012 een voltijds studie. Het gaat vooral om gediplomeerden die na hun mbo groen opleiding met een vervolgopleiding zijn gestart en die nog niet hebben afgerond.

Het patroon komt relatief vaker voor bij gediplomeerden van de opleidingsrichtingen binnen Dier, van niveau 4, van de leerweg BOL, bij vrouwen en bij de jongere leeftijdsgroepen. Gezien de oververtegenwoordiging van vrouwen, BOL'ers en gediplomeerden van niveau 4 is er wellicht sprake van een overschatting van het voorkomen van dit loopbaanpatroon binnen de gehele populatie mbo groen gediplomeerden.

Van studie naar werk

6 procent van de gediplomeerden volgt in 2010 een voltijds studie en heeft in 2012 betaald werk. Het gaat hier zowel om personen die succesvol een vervolgopleiding in mbo of hbo hebben afgerond als om personen die de vervolgopleiding voortijdig hebben verlaten.

Het patroon komt relatief vaker voor bij gediplomeerden van niveau 4, van de leerweg BOL en bij de jongere leeftijdsgroepen. Gezien de oververtegenwoordiging van BOL'ers en gediplomeerden van niveau 4 is er wellicht sprake van een overschatting van het voorkomen van dit loopbaanpatroon binnen de gehele populatie mbo groen gediplomeerden.

Van werk naar studie

2 procent van de mbo groen gediplomeerden heeft in 2010 betaald werk (al dan niet in combinatie met een studie), maar volgt in 2012 een voltijds studie.

Het patroon komt in aantal nauwelijks voor (n=5) en alleen bij gediplomeerden Dier en Groene ruimte en milieu, en in de leeftijdsgroep 22-29 jaar.

Overig

11 procent van de gediplomeerden heeft geen werk (>12 uur per week) en volgt geen voltijds studie, zowel in 2010 als in 2012. Zij worden gerekend tot het loopbaanpatroon 'overig'. Het gaat hier om diverse combinaties van posities in 2010 en 2012 zoals werkloos, inactief/niet beschikbaar arbeidsmarkt, pensioen/vut, arbeidsongeschikt, werkend met kleine baan.

Het patroon komt met name voor bij gediplomeerden van de opleidingen Dier (vooral Dierverzorging) en Bloemen en groene detailhandel, van niveau 1 en 2, BOL, bij vrouwen en bij de leeftijdsgroep tot en met 21 jaar.

7 Typering van de loopbaanpatronen

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de loopbaanpatronen die in het vorige hoofdstuk zijn geïntroduceerd. Per patroon worden diverse kenmerken besproken.

7.1 Het loopbaanpatroon 'werk → werk'

152 mbo groen gediplomeerden vallen onder het loopbaanpatroon 'van werk naar werk'. Naast het werk heeft ruim een kwart van hen in de periode tussen diplomering (2009) en 2012 nog een vervolgopleiding (in bbl- of duaal verband) gevolgd (20% mbo en 7% hbo), zie overzicht 7.1 in de bijlage.

In deze paragraaf maken we hun loopbaanstart zichtbaar door de loopbaanpositie in 2012 te vergelijken met de intredepositie in 2010 aan de hand van de a) mobiliteit tussen sectoren en branches, b) ontwikkeling in de functie, c) ontwikkeling in de match tussen opleiding en functie en d) competentieontwikkeling tijdens de beroepsloopbaan. Vervolgens wordt kort ingegaan op de e) ontwikkeling in het algemene oordeel over de gevolgde mbo groen opleiding: opnieuw voor mbo groen opleiding kiezen?¹².

7.1.1 Sector- en branchemobiliteit

De CBS-classificatie SBI 2008 vormt de in dit rapport gehanteerde afbakening van sectoren, zie overzicht 7.3a voor de lijst van sectoren. Een sector is nader uitgesplitst in branches. Een branche kan dus als een deelsector worden gezien. Overzicht 7.2 laat zien dat 56 procent van de werkenden in 2012 werkzaam is in dezelfde branche als in 2010. 9 procent is van branche veranderd, maar binnen dezelfde sector gebleven. 35 procent van de werkenden is in 2012 in een andere sector werkzaam is dan in 2010.

Overzicht 7.2 – Verandering van sector en branche (2010 → 2012)

	Aantal	%
Werkzaam in dezelfde branche (en sector)	68	56%
Verandering van branche binnen sector	11	9%
Verandering van sector (en branche)	42	35%
Totaal	121	100%

Overzicht 7.3a laat de mobiliteit tussen sectoren zien aan de hand van in- en uitgaande migratiestromen. De intredefuncties in 2010 van deze groep mbo groen gediplomeerden bevinden

¹² De betreffende gegevens zijn niet altijd van alle 152 respondenten uit dit loopbaanpatroon bekend, de aantallen in de overzichten tellen daarom vaak op tot minder dan 152.

zich voornamelijk in de sectoren 'Landbouw, bosbouw en visserij', 'Groot- en detailhandel' en 'Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening' (incl. de branche landschapsverzorging). Deze sectoren kennen ook de absoluut grootste in- en uitgaande migratiestromen. In de 'Landbouw, bosbouw en visserij' bijvoorbeeld hebben 8 (of 38%) van de 21 werkenden de sector verlaten tussen 2010 en 2012. Echter, vanuit andere sectoren zijn er 9 werkenden tot de 'Landbouw, bosbouw en visserij' toegetreden, waarmee de netto migratie op +1 uitkomt. Qua netto migratie valt vooral op dat er meer gediplomeerden uit de sector 'Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening' (incl. de branche landschapsverzorging) vertrekken dan er naar toe gaan. Het overall beeld waar mbo groen gediplomeerden werkzaam zijn in 2012 is echter niet heel anders dan in 2010.

In de individuele migratiestromen tussen sectoren is geen duidelijk patroon te herkennen: de migratie tussen sectoren is zeer divers (zie overzicht 7.3b in bijlage).

Overzicht 7.3a – Migratie tussen sectoren

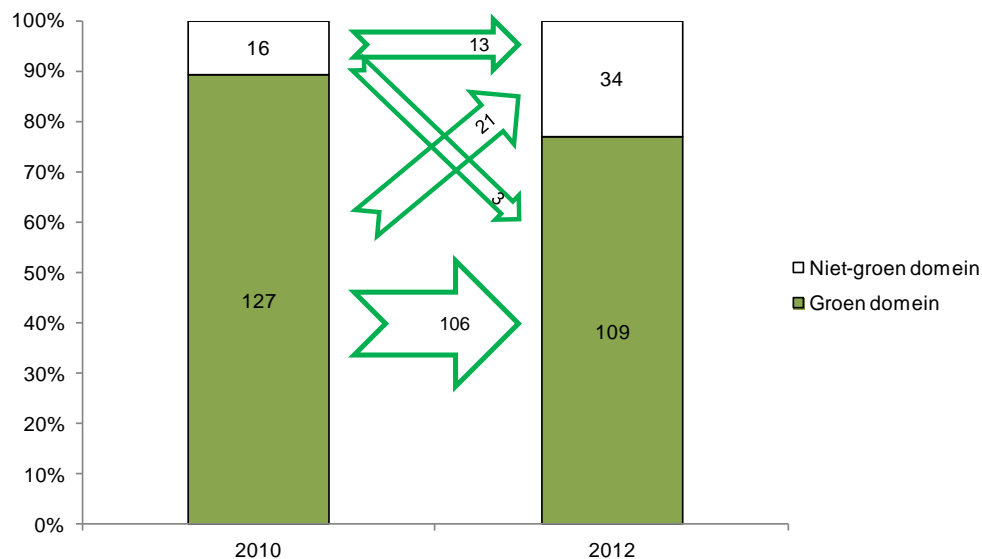
Sector (CBS-classificatie SBI 2008)	2010	Migratie			2012
		Uitgaand	Ingaand	Netto	
Landbouw, bosbouw en visserij	21	-8	+9	+1	22
Industrie	9	-3	+6	+3	12
Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en sanering	1	-1	+3	+2	3
Bouwnijverheid	3	-3	+1	-2	1
Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	21	-6	+3	-3	18
Vervoer en opslag	3	-1	0	-1	2
Logies-, maaltijd- en drankvoorziening	2	-1	0	-1	1
Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	10	-3	+4	+1	11
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	30	-11	+7	-4	26
Openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	8	-2	+3	+1	9
Gezondheid- en welzijnszorg	2	-2	+3	+1	3
Cultuur, sport en recreatie	7	-1	+2	+1	8
Onderwijs	4	0	+1	+1	5
Totaal	121	-42	+42	0	121

Anderhalf jaar na diplomering - in 2010 - werkt 89 procent in het *groene domein*. Overzicht 7.4 laat zien dat 17 procent (21 van de 127) van hen het groene domein heeft verlaten tussen 2010 en 2012 en dat 83 procent (106 van de 127) in het groene domein werkzaam is gebleven. 11 procent werkt in 2010 in een niet-groen domein. Van hen is 19 procent (3 van de 16) overstapt naar het groene domein en 81 procent (13 van de 16) nog steeds werkzaam in een niet-groen domein.

Procentueel gezien gaat de wederzijdse overstap tussen het groene en niet-groene domein dus ongeveer even vaak op. Absoluut gezien is dat niet het geval. Daardoor daalt het aandeel mbo groen gediplomeerden dat werkzaam is in het groene domein van 89 procent in 2010 naar 76 procent in 2012.

Overzicht 7.4 – Mobiliteit tussen het groene en niet-groene domein (n=143)

Er is een diversiteit aan redenen waarom de overstap gemaakt wordt naar het niet-groen domein of juist naar het groene domein, zoals overzicht 7.5 laat zien.

Overzicht 7.5 – Reden van wisselen tussen groen en niet-groen domein

	groen → niet groen	niet groen → groen
	Aantal	Aantal
Ik kon meer verdienen	4	
Ik was bang om mijn oude baan te verliezen	1	
Ik heb een leukere baan gevonden	2	2
Ik heb meer uitdagend werk gevonden	3	2
Ik zie in andere sector meer carrièremogelijkheden	4	
De werkdruk in andere sector is lager	1	
Het werk in andere sector is lichamelijk/geestelijk minder zwaar	2	
Andere reden	14	
Totaal (aantal respondenten)	n = 21*	n = 3*

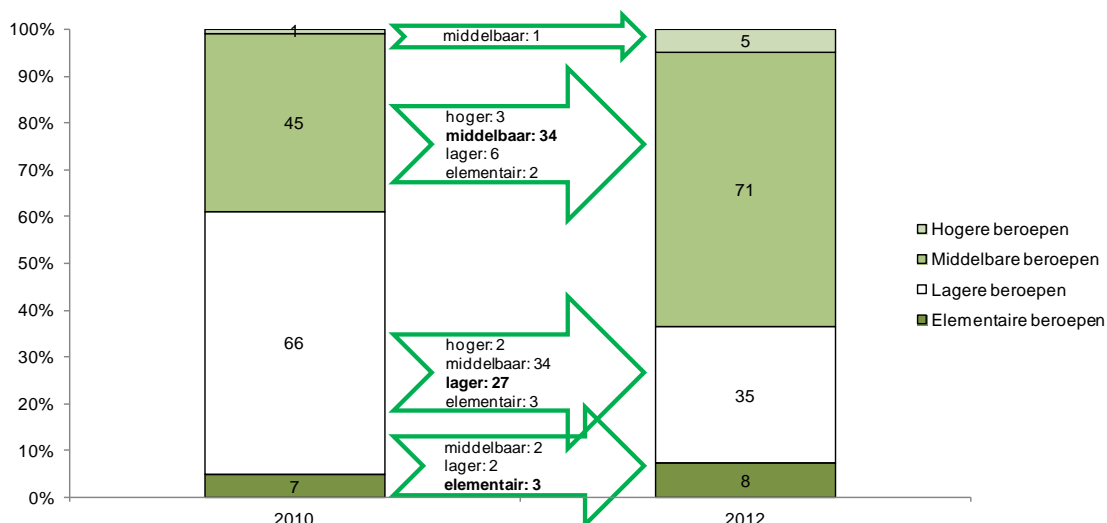
* respondenten konden meerdere antwoorden invullen.

7.1.2 Ontwikkeling in de functie

Beroepsniveau

Van de mbo groen gediplomeerden is bekend op welk beroepsniveau zij actief zijn. Het is een grove indeling zoals het CBS die hanteert (SBC 92): elementaire, lagere, middelbare en hogere beroepen. Overzicht 7.6 laat met de pijlen de individuele wisselingen tussen 2010 en 2012 zien.

Overzicht 7.6 – Verandering van beroepsniveau (n=121)

Als we de individuele wisselingen uit overzicht 7.6 aggregeren, dan wordt duidelijk dat:

- 36% doorgesgroeid is naar een hoger beroepsniveau ($n = 3+2+34+2+2 = 43$);
- 54% op hetzelfde beroepsniveau werkzaam is ($n = 34+27+3 = 64$);
- 10% teruggesggaan is naar een lager beroepsniveau ($n = 1+6+2+3 = 12$).

De wisselingen hebben er toe geleid dat in totaliteit eind 2012 meer gediplomeerden dan in 2010 werkzaam zijn in middelbare beroepen (60% vs. 38%) en minder in lagere beroepen (29% vs. 55%). Gemiddeld genomen zijn de gediplomeerden 3,5 jaar na diplomering dus werkzaam op een hoger niveau dan 1,5 jaar na diplomering.

Uit aanvullende analyses blijkt dat mannen beduidend vaker dan vrouwen zijn doorgesgroeid naar een hoger beroepsniveau (43% van de mannen vs. 27% van de vrouwen) en gediplomeerden van Plant (55%) vaker die van de andere opleidingsrichtingen (41% → Groene ruimte en milieu; 25% → Dier; 23% → Bloemen en groene detailhandel). De gediplomeerden van opleidingsniveau 1 (46%) en 2 (52%) zijn vaker doorgesgroeid naar een hoger niveau dan die van niveau 3 (32%) en 4 (29%). Verschillen tussen bol- en bbl-gediplomeerden zijn op dit punt niet groot. Ook het volgen van een vervolgopleiding naast het werk leidt (vooralnog bij deze loopbaanmeting) niet tot een functie op een hoger beroepsniveau. Overigens is de helft van deze doorstudeerders nog bezig is met de vervolgopleiding (dual of deeltijd).

Beroepsgroep

De hiervoor besproken beroepsniveaus zijn – volgens CBS-methodiek – nader uitgesplitst naar zogenoemde beroepsgroepen. Een beroepsgroep is een verzameling van met elkaar samenhangende beroepen op een bepaald beroepsniveau. 45 procent blijkt in 2012 werkzaam in dezelfde beroepsgroep als in 2010, 55 procent is van beroepsgroep veranderd (zie overzicht 7.7). Overzicht 7.8 (bijlage) laat van deze 55 procent de (67) individuele veranderingen in beroepsgroep zien. De wisselingen zijn zeer divers. De grootste groep is veranderd van een baan als agrarisch arbeider naar agrarisch vakhoofd/vakkracht.

Overzicht 7.7 – Verandering van beroepsgroep (2010 → 2012)

	Aantal	%
Zelfde beroepsgroep	54	45%
Andere beroepsgroep	65	55%
<ul style="list-style-type: none"> • hoger beroepsniveau • zelfde beroepsniveau • lager beroepsniveau 	<p>43</p> <p>10</p> <p>12</p>	<p>36%</p> <p>8%</p> <p>10%</p>
Totaal	119	100%

Andere functiekenmerken

Overzicht 7.9 laat de veranderingen van een aantal functiekenmerken zien. Gedetailleerde informatie over de veranderingen in respectievelijk de omvang van het bedrijf, de aard van het dienstverband, het type aanstelling en het aantal arbeidsuren werk per week zijn opgenomen in de bijlage (overzichten 7.10 t/m 7.14).

Overzicht 7.9 – Verandering qua functiekenmerken (2010 → 2012)

	Aantal	%
<i>Omvang bedrijf¹³</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Geen verandering omvang bedrijf • Werkt in 2012 bij <i>kleiner</i> bedrijf • Werk in 2012 bij <i>groter</i> bedrijf 	<p>74</p> <p>26</p> <p>31</p>	<p>57%</p> <p>20%</p> <p>24%</p>
<i>Dienstverband</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Geen verandering dienstverband • Wel verandering dienstverband 	<p>98</p> <p>34</p>	<p>74%</p> <p>26%</p>
<i>Aanstelling</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Geen verandering aanstelling • Wel verandering aanstelling 	<p>88</p> <p>35</p>	<p>72%</p> <p>28%</p>
<i>Arbeidsuren per week</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Geen verandering aantal uren • Werkt in 2012 <i>minder</i> uren • Werkt in 2012 <i>meer</i> uren 	<p>66</p> <p>19</p> <p>32</p>	<p>56%</p> <p>16%</p> <p>27%</p>
<i>Maandinkomen</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • Geen verandering • In 2012 <i>lager</i> maandinkomen • In 2012 <i>hoger</i> maandinkomen 	<p>5</p> <p>22</p> <p>66</p>	<p>5%</p> <p>24%</p> <p>71%</p>
Totaal (n-max)	132	100%

¹³ Bij de (verandering van de) omvang van het bedrijf wordt uitgegaan van de volgende categorieën: 1 - 9 personen, 10 - 24 personen, 25 - 49 personen, 50 - 99 personen, 100 - 249 personen, 250 - 999 personen, 1000 personen of meer.

- Meer dan de helft van de mbo groen gediplomeerden werkt in 2012 in een bedrijf van ongeveer gelijke omvang als in 2010. De groep die inmiddels werkzaam is in een groter bedrijf bedraagt 24 procent, de groep die werkzaam is in een kleiner bedrijf 20 procent.
- Ongeveer een kwart van de gediplomeerden heeft in 2012 een ander dienstverband en een andere aanstelling dan in 2010: meer dan de helft van deze gediplomeerden is van een tijdelijke naar een vaste aanstelling gegaan.
- Ruim de helft van de gediplomeerden werkt hetzelfde aantal uren per week als in 2010. 16 procent is minder uren gaan werken, meestal gaat het om 1 tot 5 uren per week minder. 27 procent is juist meer gaan werken, waarvan de ene helft 1 tot 5 uren per week meer en de andere helft 6 tot wel 35 uren per week meer. In de laatste categorie vallen degenen die in 2010 een combinatie van werk en studie deden en in 2012 fulltime werken.
- Het gemiddelde bruto maandinkomen lag in 2010 op €1.384 en in 2012 op €1.610. De meerderheid van de gediplomeerden (71%) is meer gaan verdienen. Opvallend is dat een kwart van de gediplomeerden in 2 jaar tijd minder is gaan verdienen per maand. Dit is slechts voor enkele gediplomeerden te verklaren omdat zij ook minder uren zijn gaan werken. Het gemiddelde bruto-uurloon is van deze groep gedaald van €11,56 naar €9,51. De daling in uurloon lijkt samen te hangen met een verandering van functie.

7.1.3 Ontwikkeling in de match tussen opleiding en functie

In het voorgaande ging het onder meer over (veranderingen in) waar en het niveau waarop de mbo groen gediplomeerden werkzaam zijn. Hier kijken we in hoeverre het arbeidsdomein en het niveau aansluiten op de mbo groen opleiding en of daar veranderingen in zijn opgetreden. Meer specifiek gaat het erom of de door werkgevers vereiste richting en niveau van de intrede- en loopbaanfunctie corresponderen met de gevolgde mbo-groen opleiding. Richting en niveau zijn samen indicatief voor eventuele discrepanties tussen vraag en aanbod (arbeidsmarktdiscrepanties).

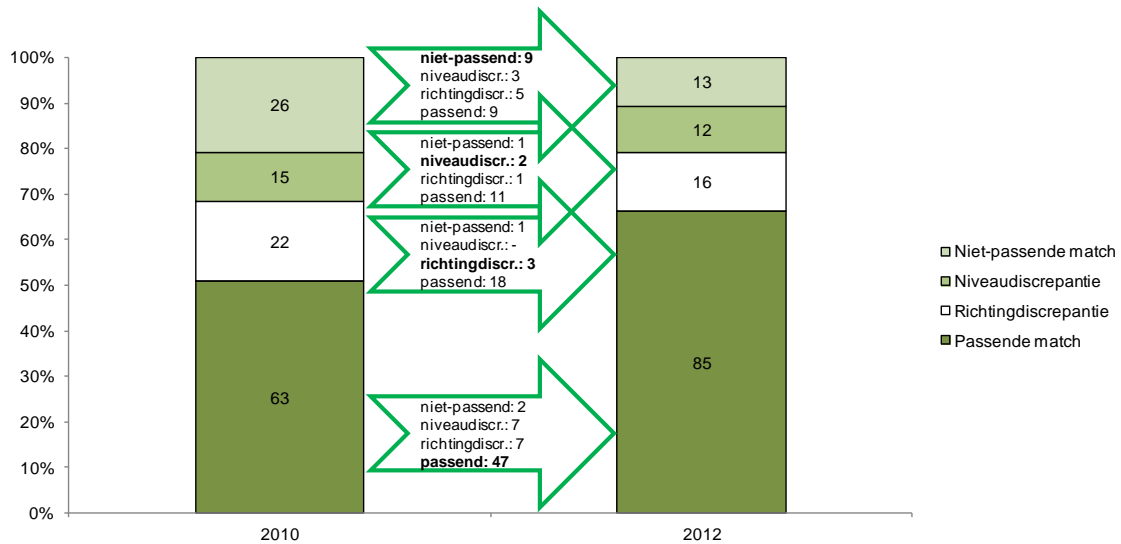
Overzicht 7.15 laat met de pijlen de *individuele stromen* (2010 → 2012) zien in de match tussen mbo-opleiding en functie. De vetgedrukte tekst in een pijl geeft aan dat de situatie niet is veranderd. Zo staat bij de bovenste pijl "**niet-passend: 9**". Dat wil zeggen dat van de 26 werkenden die in 2010 een niet-passende match hadden, er 9 nog steeds een niet-passende match hebben in 2012. Als we al deze vetgedrukte stromen optellen, dan blijkt dat bij ongeveer de helft van de - in 2010 en 2012 werkende - mbo groen gediplomeerden geen verandering opgetreden is in de match tussen opleiding en functie.

30 procent heeft in 2010 geen passende match, maar in 2012 wel ($n = 9+11+18 = 38$).

13 procent heeft in 2010 wel een passende match, maar in 2012 niet meer ($n = 2+7+7 = 16$).

In totaal is het aandeel gediplomeerden met een passende match toegenomen van 50 naar 67 procent.

Overzicht 7.15 – Verandering match tussen mbo groen opleiding en functie (n=126)¹⁴

Het aandeel gediplomeerden dat werkzaam is in de ‘eigen’ richting (horizontale match: passende match + niveaudiscrepanantie) is in totaal toegenomen van 62 naar 77 procent. Gediplomeerden geven voor de keuze voor een functie buiten de eigen richting onder andere als reden aan dat er te weinig werk of te weinig carrièremogelijkheden in eigen vakgebied zijn.

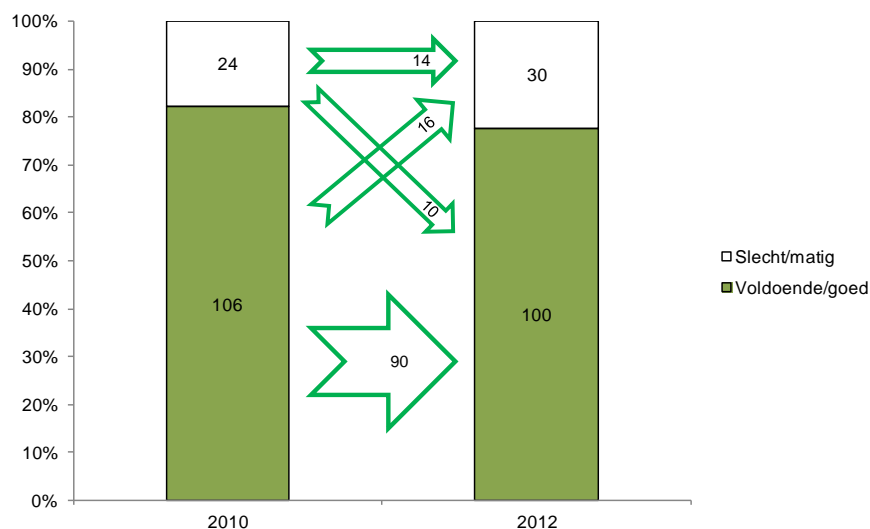
Het aandeel dat werkzaam is op minimaal het niveau van de gevolgde opleiding (verticale match: passende match + richtingdiscrepanantie) is gestegen van 67 naar 80 procent. Een deel is dus in de eerste anderhalf jaar na diplomering ingestapt op een functieniveau dat lager ligt dan de opleiding, maar heeft zich twee later opgewerkt naar een functie die zich op minimaal het eigen opleidingsniveau bevindt. Opvallend is echter wel dat er ook een flink deel (8%, n=10) is waarbij de verticale match in 2010 is veranderd in een verticale mismatch in 2012.

Ondanks het feit dat in 2012 meer gediplomeerden werkzaam zijn in de eigen richting en op minimaal het eigen niveau, blijkt uit overzicht 7.16 dat iets minder gediplomeerden een positief oordeel hebben over de aansluiting tussen de mbo groen opleiding en de functie (van 82% naar 77%). Positief wil zeggen dat het oordeel voldoende of goed is. 12 procent (n=16) was in 2010 nog positief over de aansluiting, maar in 2012 niet meer. Het omgekeerde is bij 8 procent (n=10) van de gediplomeerden het geval. Het merendeel, namelijk 69 procent (n=90), is zowel in 2010 als in 2012 positief over de aansluiting.

¹⁴ Bij een passende match of niveau discrepantie is de eigen of een aanverwante richting vereist.

Bij richtingdiscrepanantie of geen match is een andere richting of geen specifieke richting voor de functie vereist.

Overzicht 7.16 – Verandering oordeel over aansluiting tussen mbo groen opleiding en functie (n=134)

7.1.4 Competentieontwikkeling in de beroepsloopbaan

Mbo'ers groen die direct na hun diplomering zijn gaan werken zijn niet uitgeleerd na afronding van de mbo groen opleiding. Ook na diplomering ontwikkelen zij op diverse manieren hun competenties, doen ze aan leven lang leren, al dan niet bewust in het teken van de eigen employability. De gediplomeerden met werk in 2010 en 2012 kunnen een leven lang leren gestalte geven enerzijds met initiële scholing naast het werk (opleiding) en anderzijds met postinitiële scholing in combinatie met het werk (bijv. cursussen / bedrijfsopleidingen, learning on the job). In de drieënhalve jaar na diplomering van het mbo groen heeft zo'n drie op de tien (28%) naast het werk een vervolgopleiding (in duaal of deeltijdverband) gevolgd. Circa de helft (46%) daarvan heeft inmiddels een diploma of certificaat behaald, 41 procent volgt de vervolgopleiding nog en 13 procent is daar voortijdig mee gestopt.

In dezelfde periode heeft 56 procent een cursus of bedrijfsopleiding gevolgd. 36 procent heeft reeds in de eerste anderhalf jaar na diplomering een cursus of bedrijfsopleiding gevolgd, 20 procent in de twee jaar daaropvolgend. In meer dan de helft (56%) van de gevallen is de cursus betaald door de werkgever, in 35 procent van de gevallen door de werkende zelf of de ouders, ook komt voor dat beide deze hebben bekostigd (9%).

Een leven lang leren speelt zich in belangrijke mate af tijdens het werk. Overzicht 7.17 geeft aan dat ruim de helft van de gediplomeerden het meest heeft geleerd van learning on the job.

Overzicht 7.17 – Waar het meeste van geleerd?

	%
Learning on the job - leren door het werken zelf	58%
Cursussen / bedrijfsopleidingen	16%
Vervolgopleiding	8%
Coaching / begeleiding op het werk	8%
Anders	6%
Niet van toepassing, ben niet bezig met een loopbaan	4%
Totaal (n=100%)	77

Tweederde tot driekwart zegt te werken aan het vergroten van zijn eigen kennis en vaardigheden, na te denken over wat voor werk hij of zij over vijf jaar zou willen doen en is ook bereid om scholingsactiviteiten te volgen. Een aanzienlijk kleinere groep (46%) neemt zelf ook het initiatief om scholingsactiviteiten te gaan volgen.

Overzicht 7.18 – Werken aan leven lang leren (n=142)*

Stellingen	Mate waarin stellingen kloppen	
	Klopt niet	Klopt wel
• Ik werk aan het vergroten van mijn kennis en vaardigheden	7%	72%
• Ik denk na over wat voor werk ik over vijf jaar graag zou willen doen	14%	66%
• Ik ben bereid om scholingsactiviteiten te volgen	12%	67%
• Ik neem zelf initiatief om scholingsactiviteiten te volgen	26%	46%

* Schaal met antwoordcategorieën 1-2 klopt niet, 3 neutraal, 4-5 klopt wel

Zo'n zes op de tien gediplomeerden ervaart drieënhalve jaar na afstuderen dat hun werkgever hen stimuleert in de loopbaan- en ontwikkelingsmogelijkheden, en is ook van mening dat de werkgever voldoende mogelijkheden biedt voor leren op de werkplek of om scholing/cursussen te volgen (zie overzicht 7.19). Gemiddeld genomen zijn de mbo groen gediplomeerden dus behoorlijk positief over de inzet van werkgevers met betrekking tot hun loopbaan- en competentieontwikkeling.

Overzicht 7.19 – Door werkgever geboden mogelijkheden voor leven lang leren (n=138)*

Stellingen	Mate waarin stellingen kloppen	
	Klopt niet	Klopt wel
• Mijn werkgever stimuleert mij in mijn loopbaan- en ontwikkelingsmogelijkheden	14%	58%
• Ik krijg door mijn werkgever voldoende mogelijkheden geboden voor leren op de werkplek	14%	60%
• Ik krijg door mijn werkgever voldoende mogelijkheden geboden om scholing/cursussen te volgen	25%	58%

* Schaal met antwoordcategorieën 1-2 klopt niet, 3 neutraal, 4-5 klopt wel

Al met al kan worden geconcludeerd dat een omvangrijke groep mbo groen gediplomeerden in het werkzame leven bezig is met leven lang leren en door de werkgever ook de mogelijkheden krijgt om te werken aan de eigen employability.

7.1.5 Ontwikkeling in algemeen oordeel over mbo groen: opnieuw voor mbo groen opleiding kiezen

Uit overzicht 7.20 valt op te maken dat ruim de helft (56% of 66 van de 118) van de werkende mbo'ers groen tussen 2010 en 2012 niet is veranderd in hun oordeel over de genoten mbo groen opleiding (het betreft de gearceerde cijfers).

Van de 101 (79+22) werkende mbo'ers groen die in 2010 aangeven dat zij achteraf opnieuw de genoten opleiding zouden volgen, is zo'n 80 procent in 2012 nog steeds dezelfde mening toegedaan.

Van de 17 (10+7) werkende mbo'ers groen die in 2010 aangeven dat zij achteraf een andere opleiding zouden kiezen of helemaal zouden gaan studeren, geeft bijna de helft in 2012 aan achteraf toch wel de genoten mbo groen opleiding weer te gaan kiezen.

Overzicht 7.20 – Verandering oordeel over 'achteraf opnieuw kiezen voor mbo groen opleiding'

<i>Opnieuw gevolgde mbo groen opleiding kiezen, 2012:</i>					
	<i>Ja</i>	<i>Ja, aan andere school</i>	<i>Nee, andere opleiding</i>	<i>Nee, helemaal niet gaan studeren</i>	Totaal
<i>Opnieuw gevolgde mbo groen opleiding kiezen, 2010:</i>					
• Ja	51	13	12	3	79
• Ja, aan andere school	6	10	6	-	22
• Nee, andere opleiding	3	1	5	1	10
• Niet, helemaal niet gaan studeren	3	1	3	-	7
Totaal	63	25	26	4	118

7.2 Het loopbaanpatroon 'studie → studie'

Het tweede loopbaanpatroon betreft degenen die zowel bij de intredemeting in 2010 als bij de loopbaanmeting in 2012 aangeven een opleiding te volgen. Overzicht 7.21 laat zien dat driekwart van hen een hbo opleiding doet (twee keer zo vaak in groen dan in niet-groen), en een kwart van hen een mbo opleiding (twee keer zo vaak in niet-groen dan in groen).

Overzicht 7.21 – Vervolgopleidingen van mbo groen gediplomeerden

Vervolgopleiding ¹	Aantal	%
MBO groen (andere opleiding)	3	8%
MBO niet groen	6	16%
H(B)O groen	20	53%
H(B)O niet groen	9	24%
Totaal	38	100%

* Vervolgopleiding die is gevolgd tussen diplomering en loopbaanonderzoek 2012.

7.3 Het loopbaanpatroon ‘studie → werk’

Een kleine groep mbo groen gediplomeerden (n=15) deed in 2010 een vervolgstudie (voltijds) na mbo-groen en is in 2012 aan het werk. Overzicht 7.22 laat zien dat iets meer dan de helft van hen de opleiding inmiddels heeft afgerond. De rest is gestopt of volgt naast het werk nog steeds de opleiding (deeltijd of duaal).

Overzicht 7.22 – Vervolgopleidingen van mbo groen gediplomeerden

Vervolgopleiding na diplomering ¹	Afronding vervolgopleiding	Aantal
MBO groen	Nee	2
MBO niet groen	Nee	2
HBO groen	Ja	7
	Nee	3
HBO niet groen	Nee	1
Totaal		15

* Vervolgopleiding waarmee na diplomering is gestart. Informatie over afronding van vervolgopleiding verkregen uit het intredeonderzoek in 2010 dan wel het loopbaanonderzoek in 2012. Nee: voortijdig gestopt, nog bezig of onbekend.

Omdat deze gediplomeerden in 2010 nog een studie volgden en niet aan het werk waren, zijn de functies die zij in 2012 uitoefenen te kenmerken als uitgestelde intredefuncties. We beschrijven de uitgestelde intredefuncties op hoofdlijnen en vergelijken deze met de intredefuncties van de gehele groep werkende mbo groen gediplomeerden, anderhalf jaar na diplomering, in 2010¹⁵. Gezien de kleine groep gaat het hier hooguit om indicaties en zal verder loopbaanonderzoek meer uitsluitsel verschaffen.

Tachtig procent van de mbo groen gediplomeerden (12 van de 15) oefent zijn uitgestelde intredefunctie uit in de groene sector. Overzicht 7.23 laat zien dat de uitgestelde intredefuncties zich – net als de intredefuncties van hun mede gediplomeerden twee jaar eerder – over dezelfde sectoren uitspreiden, met uitzondering van de industrie (hier gaat het onder meer om de sociale werkvoorziening waar gediplomeerden van een lager opleidingsniveau werkzaam zijn). De verdeling over de sectoren is anders, maar gezien de kleine groep kunnen we zeker daar nu niet te veel gewicht aan toekennen. Dat relatief meer uitgestelde intredefuncties dan initiële

15 Keppels, E., A. Jager & B. Hövels (2012). *Intredeposities van mbo'ers-groen in 2010. Onderzoek naar de positie op de arbeidsmarkt en in vervolgonderwijs anderhalf jaar na diplomering.*

intredefuncties zich bevinden in de sector 'advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening' komt mede doordat een deel van de groep inmiddels een hbo diploma heeft behaald en een functie in deze sector heeft gevonden.

Overzicht 7.23 - Uitgestelde intredefunctie in 2012 van werkenden met loopbaanpatroon studie → werk versus intredefunctie van alle werkenden in 2010

	Uitgestelde Intredefunctie (studie → werk) 2012	Intredefunctie (alle werkenden) 2010
Sector		
• Landbouw, bosbouw en visserij	14%	17%
• Industrie	-	10%
• Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	29%	20%
• Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	21%	8%
• Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	14%	20%
• Overig	27%	25%
Totaal (n=100%)	15	338
Beroepsniveau		
• Elementaire beroepen	7%	7%
• Lagere beroepen	13%	54%
• Middelbare beroepen	73%	38%
• Hogere beroepen	7%	1%
Totaal (n=100%)	15	337
Match qua richting en niveau op mbo groen opleiding¹⁶		
• Passende match (zelfde richting, min. zelfde niveau)	67%	49%
• Richtingsdiscrepantie (andere richting, min. zelfde niveau)	20%	17%
• Niveaudiscrepantie (zelfde richting, lager niveau)	7%	13%
• Geen match (andere richting, lager niveau)	7%	21%
Totaal (n=100%)	15	353

Het effect van de afgeronde hbo opleidingen lijkt zichtbaar te worden bij het beroepsniveau van de uitgestelde intredefuncties: dit is gemiddeld hoger dan bij de intredefuncties in 2010 (80% op minimaal middelbaar niveau in 2012 versus circa 40% in 2010). Het is tevens hoger dan het beroepsniveau in 2012 van de gediplomeerden die in 2010 reeds aan het werk waren (vergelijk par. 7.1.2).

De uitgestelde intredefuncties sluiten vaker passend aan bij de gevolgde mbo groen opleiding dan de intredefuncties van de gediplomeerden die al in 2010 zijn gaan werken: de aansluiting naar richting is beter, en de aansluiting naar niveau is veel beter. Dat laatste lijkt ook logisch,

¹⁶ Passende match: functie sluit qua niveau en richting aan op de afgeronde mbo-opleiding.
 Richtingsdiscrepantie: richting van de functie sluit niet aan op de afgeronde mbo-opleiding, niveau sluit wel aan.
 Niveau discrepantie: niveau van de functie is lager dan de afgeronde mbo-opleiding, richting sluit wel aan.
 Geen match: zowel richting en niveau van de functie sluiten niet aan op de afgeronde mbo-opleiding.

aangezien een deel inmiddels een *hbo* diploma heeft behaald en voor hen is het aannemelijker dat zij werk vinden op minimaal het niveau van de eerst gevolgde *mbo*-opleiding.

Overzicht 7.24 en 7.25 in de bijlage geven tot slot een gedetailleerd beeld in welke sectoren, branches en beroepen de *mbo* groen gediplomeerden hun uitgestelde intredefuncties in 2012 uitoefenen.

7.4 Het loopbaanpatroon 'werk → studie'

In 2010 werkten de 5 *mbo* groen gediplomeerden met dit loopbaanpatroon nog, in 2012 volgen ze een voltijds studie. Zij vormen twee procent van de gediplomeerden in de onderzoekspopulatie. Het komt dus niet vaak voor dat een gediplomeerde van het groene *mbo* eerst gaat werken en twee jaar later een studie in voltijds verband gaat volgen. Het is interessant om in de gaten te houden of *mbo* groen gediplomeerden verderop in hun loopbaan weer een voltijds studie oppakken. Ook dit zal moeten blijken uit volgende loopbaanmetingen van het afstudeercohort waar dit onderzoek betrekking op heeft.

7.5 Het loopbaanpatroon 'overig'

Het laatste loopbaanpatroon betreft een mix van resterende loopbanen die in het voorgaande niet aan de orde zijn gekomen ($n=27$). Het betreft gediplomeerden die in 2010 tot de werkenden (33%) of studerenden (26%) gerekend zijn, maar in 2012 niet meer tot één van beide categorieën, en het betreft gediplomeerden die in 2010 of 2012 werkloos zijn. Overzicht 7.26 (bijlage) laat zien dat meer dan de helft van de gediplomeerden in dit loopbaanpatroon werkloos is in 2012. Nadere analyse maakt duidelijk dat ongeveer de helft van de huidige werklozen nog werk had in 2010 en de andere helft destijds een studie volgde.

Een andere groep die tot het loopbaanpatroon 'overig' wordt gerekend, zijn de gediplomeerden die (meestal vrijwillig) niet tot de beroepsbevolking behoren. Naast de studerenden gaat het om mensen die geen betaald werk van minstens 12 uur in de week uitvoeren en daar ook niet naar op zoek zijn (tot deze laatste categorie behoren onder meer huismoeders/-vaders) en in een enkel geval om arbeidsongeschikte mensen. Het gaat dus om *mbo* groen gediplomeerden die nu niet beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt, maar in een later stadium mogelijk wel. Deze deelgroep is afgenomen van 52 procent in 2010 (van de gediplomeerden die tot het loopbaanpatroon 'overig' behoren) naar 30 procent in 2012, met name doordat een aantal voltijds studenten in 2012 klaar is met de studie.

Bijlage

Overzicht 2.3 – Samenstelling onderzoekspopulatie loopbaanmeting 2012 (n=249)

	%
Opleidingskenmerken	
<i>Opleidingsrichting</i>	
• Voedsel	0%
• Dier	40%
• Plant	14%
• Groene ruimte en milieu	35%
• Bloemen en groene detailhandel	10%
<i>Opleidingsniveau</i>	
• Niveau 1	9%
• Niveau 2	23%
• Niveau 3	25%
• Niveau 4	43%
<i>Opleidingsleerweg</i>	
• BOL	66%
• BBL	34%
Persoonskenmerken	
<i>Geslacht</i>	
• Man	50%
• Vrouw	50%
<i>Leeftijd</i>	
• t/m 21 jr. (tijdens meting eind 2012)	6%
• 22-23 jr. (tijdens meting eind 2012)	41%
• 24-29 jr. (tijdens meting eind 2012)	35%
• 30-39 jr. (tijdens meting eind 2012)	7%
• 40-64 jr. (tijdens meting eind 2012)	10%
<i>Etniciteit</i>	
• Westers allochtoon	4%
• Niet-westers allochtoon	2%
• Autochtoon	93%
Intredepositie	
<i>Intredepositie tijdens meting 2010</i>	
a. Betaalde baan (≥12 uur per week)	57%
b. Studerend (voltijds)	26%
c. Betaalde baan (aantal uren per week onbekend)	12%
d. Werkloos	2%(2,8%) ¹⁷
e. Overig	3%

17 Tussen haakjes is het officiële werkloosheidspercentage conform definitie van het CBS weergegeven. Dit is het aantal werklozen (d) ten opzichte van de beroepsbevolking (a+d).

Overzicht 2.4 – Samenstelling onderzoekspopulatie, gedetailleerd

	Intredemeting 2010	Loopbaanmeting 2012
<i>Opleidingsrichting</i>		
• Voedsel	2%	0%
• Dier	35%	40%
○ Vee-/dierhouderij	6%	11%
○ Paardenhouderij en -sport	2%	2%
○ Dierverzorging	20%	20%
○ Dierenartsassistent	6%	6%
• Plant	17%	14%
○ Plantenteelt	13%	8%
○ Handel en Logistiek	4%	5%
○ Biologisch-dynamische landbouw	0%	1%
• Groene ruimte en milieu	35%	35%
○ Groene ruimte	33%	33%
○ Milieutoezicht	2%	2%
• Bloemen en groene detailhandel	11%	10%
<i>Opleidingsniveau en -leerweg</i>		
• BOL-1	1%	1%
• BOL-2	11%	11%
• BOL-3	16%	16%
• BOL-4	32%	38%
• BBL-1	10%	8%
• BBL-2	15%	12%
• BBL-3	9%	9%
• BBL-4	4%	5%
Totaal onderzoekspopulatie	n = 646	n = 249

Overzicht 2.5 – Samenstelling onderzoekspopulatie naar leerweg en leeftijd (tijdens meting eind 2012)

	Leerweg	
	BOL	BBL
<i>Persoonskenmerken</i>		
• t/m 21 jr.	7%	6%
• 22-23 jr.	53%	19%
• 24-29 jr.	39%	26%
• 30-39 jr.	1%	20%
• 40-64 jr.	1%	29%
Totaal onderzoekspopulatie (n=100%)	163	85

Overzicht 3.1 – Verdeling van werkenden naar opleidingskenmerken

	aantal	%
Opleidingsrichting		
• Voedsel	1	1%
• Dier	45	29%
○ Vee-/dierhouderij	15	10%
○ Paardenhouderij en –sport	1	1%
○ Dierverzorging	20	13%
○ Dierenartsassistent	9	6%
• Plant	28	18%
○ Plantenteelt	18	12%
○ Handel en Logistiek	7	4%
○ Biologisch-dynamische landbouw	3	2%
• Groene ruimte en milieu	67	43%
○ Groene ruimte	65	42%
○ Milieutoezicht	2	1%
• Bloemen en groene detailhandel	15	10%
Opleidingsniveau		
Niveau 1	18	12%
Niveau 2	37	24%
Niveau 3	45	29%
Niveau 4	56	36%
Leerweg		
BOL	89	57%
BBL	67	43%
Totaal	156	100%

Overzicht 3.3 – Verdeling van werkenden over sectoren en branches (SBI 2008)

	abs.	%	
A. Landbouw, bosbouw en visserij	25	16%	
• dienstverlening voor de landbouw; behandeling van gewassen en zaden na de oogst	9	6%	
B. Winning van delfstoffen	-	-	
C. Industrie	17	11%	
• vervaardigen van overige goederen (= o.a. sociale werkvoorziening)	15	10%	
D. Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht	-	-	
E. Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en sanering	4	3%	
F. Bouwnijverheid	2	1%	
G. Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	26	17%	
• winkels in 'overige artikelen'	18	12%	
H. Vervoer en opslag	4	3%	
I. Logies-, maaltijd- en drankvoorziening	2	1%	
J. Informatie en communicatie	-	-	
K. Financiële instellingen	1	0%	
L. Verhuur van en handel in onroerend goed	-	-	
M. Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	16	10%	
• veterinaire dienstverlening	7	5%	
• natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk	6	4%	
N. Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	32	21%	
• landschapsverzorging	26	17%	
O. Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	8	5%	
• openbaar bestuur	8	5%	
P. Onderwijs	2	1%	
Q. Gezondheid- en welzijnszorg	10	7%	
R. Cultuur, sport en recreatie	5	3%	
S. Overige dienstverlening	-	-	
Totaal	154	100%	

Overzicht 3.5 – Verdeling van werkenden over beroepsniveau en -groepen (SBC 92)

	aantal	%
A. Elementaire beroepen	10	6%
B. Lagere beroepen	47	31%
waarvan:		
• agrarische arbeiders	22	14%
• verkopers	14	9%
C. Middelbare beroepen	88	57%
waarvan:		
• agrarische vakkrachten	14	9%
• agrarische vakhoofden	36	23%
• dierenartsassistenten	6	4%
D. Hogere beroepen	9	6%
Totaal	154	100%

Overzicht 3.6 – Werkenden naar groene sector en beroepsniveau

Sector	Beroepsgroep				Totaal (n = 100%)
	Elementaire beroepen	Lagere beroepen	Middelbare beroepen	Hogere beroepen	
Werkzaam in groene sector	2%	30%	62%	6%	n=119
Niet werkzaam in groene sector	23%	31%	40%	6%	n=35
Totaal	6%	31%	57%	6%	n = 154

Overzicht 3.6b – Werkenden 2012: ontwikkeling qua arbeidsmarktsegment en functie

	2010	2012
<i>Sector van bestemming</i>		
• Landbouw, bosbouw en visserij	19%	18%
• Industrie	7%	12%
• Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	17%	16%
• Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	10%	9%
• Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	24%	22%
• Overig	24%	23%
<i>Beroepsniveau</i>		
• Elementaire beroepen	6%	7%
• Lagere beroepen	58%	34%
• Middelbare beroepen	36%	57%
• Hogere beroepen	1%	2%
<i>Kenmerken intrede functie</i>		
• Vaste aanstelling	66%	75%
• Tijdelijke aanstelling met uitzicht op vaste baan	27%	15%
• Tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op vaste baan	3%	6%
• N.v.t.	4%	4%
• Loondienst	80%	85%
• Leer-arbeidsovereenkomst (BBL, HBO duaal)	6%	3%
• Uitzendkracht / oproepkracht	7%	2%
• Meewerkend gezinslid	2%	2%
• Zelfstandige / freelancer	3%	3%
• Ander dienstverband	2%	4%
• Arbeidsuren per week (gemiddeld)	34,1	35,7
• Bruto-uurloon (gemiddeld)	€ 9,57	€ 10,73
• Bruto-maandloon (gemiddeld)	€ 1.403	€ 1.646
<i>Tevredenheid met functie</i>		
• Tevreden	66%	73%
• Ontevreden	7%	9%
Totaal werkenden 2012	n = max 117n = max 117	

Overzicht 3.11 – Match tussen mbo groen opleiding en functie: naar opleidingsniveau*

Match qua richting en niveau					
Opleidingsniveau	passende match zelfde richting en minimaal zelfde niveau	richtings- discrepantie andere richting, minimaal zelfde niveau	niveau- discrepantie zelfde richting, lager niveau	geen match andere richting, lager niveau	Totaal (n = 100%)
Niveau 1	50%	33%	-	17%	n = 18
Niveau 2	81%	5%	5%	8%	n = 37
Niveau 3	69%	9%	16%	7%	n = 45
Niveau 4	63%	16%	13%	9%	n = 56
Totaal	67%	13%	10%	9%	n = 156

* Bij een passende match of niveau discrepantie is de eigen of een aanverwante richting vereist.

Bij richtingdiscrepantie of geen match is een andere richting of geen specifieke richting voor de functie vereist.

Overzicht 3.12 – Mate waarin de in mbo groen opleiding opgedane kennis en vaardigheden toereikend zijn voor de huidige functie

Aspectten	Niet toereikend	Voldoende toereikend	Meer dan toereikend	n (=100%)
1. Vreemde talen	48%	41%	11%	153
2. Inzicht in bedrijfsvoering (organisatorisch, financieel, administratief)	36%	51%	13%	153
3. Zelfstandig ondernemerschap	34%	51%	15%	152
4. Commerciële vaardigheden	23%	69%	8%	154
5. Inzicht in informatie- & communicatietechnologie (incl. computergebruik)	23%	68%	9%	154
6. Rekenvaardigheden	23%	68%	8%	154
7. Inzicht in milieu- en veiligheidsvoorschriften	23%	66%	10%	154
8. Plannen, coördineren, organiseren van activiteiten	22%	66%	12%	154
9. Aandacht voor duurzaamheid	21%	69%	10%	154
10. Oplossen van problemen	21%	68%	10%	154
11. Schrijfvaardigheid	21%	67%	12%	154
12. Affiniteit met werken in de natuur	19%	66%	15%	153
13. Aandacht voor welzijn en zorg voor mens, plant en dier	17%	63%	20%	153
14. Innovatief vermogen	16%	75%	9%	154
15. Overdragen van kennis	16%	71%	12%	154
16. Toepassen van kennis en technieken in de praktijk	15%	65%	20%	154
17. Spreekvaardigheid	13%	76%	11%	154
18. Maatschappelijke betrokkenheid	13%	73%	14%	154
19. Vakkennis	13%	71%	16%	154
20. Contactuele vaardigheden	12%	75%	14%	154
21. Nauwkeurigheid, zorgvuldigheid	9%	68%	23%	154
22. Initiatief, creativiteit	8%	69%	23%	154
23. Zelfstandigheid	7%	67%	26%	154
24. Aanpassingsvermogen	7%	75%	18%	154
25. Werken in teamverband/samenwerken	5%	74%	22%	153

Overzicht 4.1 – Aandeel met vervolgopleiding: naar kenmerken van mbo groen opleiding

	Aantal (n=100%)	% dat vervolgo- pleiding volgt in 2012
Opleidingsrichting		
• Voedsel	1	-
• Dier	99	34%
o Vee-/dierhouderij	26	31%
o Paardenhouderij en –sport	6	67%
o Dierverzorging	51	33%
o Dierenartsassistent	16	31%
• Plant	35	9%
o Plantenteelt	20	5%
o Handel en Logistiek	12	17%
o Biologisch-dynamische landbouw	3	-
• Groene ruimte en milieu	88	9%
o Groene ruimte	83	7%
o Milieutoezicht	5	40%
• Bloemen en groene detailhandel	26	8%
Opleidingsniveau		
Niveau 1	23	-
Niveau 2	57	11%
Niveau 3	63	11%
Niveau 4	106	32%
Leerweg		
BOL	164	27%
BBL	85	2%
Totaal	249	19%

Overzicht 4.2 – Verdeling van studerenden naar opleidingskenmerken mbo groen opleiding

	Aantal	%
Opleidingsrichting		
• Voedsel	-	-
• Dier	34	72%
o Vee-/dierhouderij	8	17%
o Paardenhouderij en –sport	4	9%
o Dierverzorging	17	36%
o Dierenartsassistent	5	11%
• Plant	3	6%
o Plantenteelt	1	2%
o Handel en Logistiek	2	4%
o Biologisch-dynamische landbouw	-	-
• Groene ruimte en milieu	8	17%
o Groene ruimte	6	13%
o Milieutoezicht	2	4%
• Bloemen en groene detailhandel	2	4%
Opleidingsniveau		
Niveau 1	-	-
Niveau 2	6	13%
Niveau 3	7	15%
Niveau 4	34	72%
Leerweg		
BOL	45	96%
BBL	2	4%
Totaal	47	100%

Overzicht 4.5 – Redenen voor volgen vervolgopleiding

	aantal	%
Ik vind / vond de (vervolg)opleiding zeer interessant	28	62%
Ik kwam erachter dat ik een hoger opleidingsniveau aankan	24	53%
Om later het werk te kunnen doen dat ik graag wil doen	17	38%
Ik vind / vond leren leuker dan werken	14	31%
Ik kon geen baan vinden of dacht moeilijk aan een baan te komen op dat moment	11	24%
Andere reden	8	18%
Het lag voor de hand om door te gaan met een (vervolg)opleiding waarin leren gecombineerd wordt met werken	3	7%
Aantal respondenten	n=45*	100%

* Respondenten konden meerdere antwoorden geven, 45 respondenten gaven 105 antwoorden.

Overzicht 4.7 – Redenen voor volgen vervolgopleiding buiten groene sector

	aantal	%
Ik zie meer carrièremogelijkheden in deze nieuwe richting	13	68%
Ik denk in deze nieuwe richting meer kans te maken op de arbeidsmarkt, op het vinden van een baan	11	58%
Ik vind de combinatie tussen de afgeronde mbo groen opleiding en deze vervolgopleiding interessant	10	53%
Deze nieuwe sector / richting vond ik uitdagender	7	37%
Ik denk later meer te kunnen verdienen in deze nieuwe richting	7	37%
Ik vond de groene sector niet meer interessant / leuk	3	16%
Het werk in de groene sector leek mij lichamelijk en/of geestelijk te zwaar	-	-
Andere reden	1	5%
Aantal respondenten	n=19*	100%

* 19 van de 47 studerenden volgt in 2012 een opleiding buiten de groene sector.

Overzicht 5.2 – Mbo groen opleiding als basis voor vervolgtrajecten volgens werkenden

	Werkenden (≥ 12 uur per week)		
	Totaal	Werkzaam in groene sector	Niet werkzaam in groene sector
Mbo groen biedt goede basis:			
• Om te starten op arbeidsmarkt	44%	48%	32%
• Om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen	48%	54%	29%
• Om de loopbaan (verder) vorm te geven	46%	50%	35%
Totaal (n max = 100%)	153	119	34

Overzicht 5.4 – Opnieuw voor gevolgde mbo groen opleiding kiezen, naar opleidingsrichting

Opnieuw gevolgde mbo groen opleiding kiezen:	Voedsel	Dier	Plant	Groene ruimte en milieu	Bloemen- en groene detail- handel
• Ja	-	44%	44%	62%	54%
• Ja, aan andere school	-	20%	15%	15%	25%
• Nee, andere opleiding	-	36%	26%	17%	21%
• Niet, helemaal niet gaan studeren	-	-	15%	6%	-
Totaal (n max = 100%)	1	96	43	82	24

Overzicht 6.1 – Samentrekking tot loopbaanpatronen

	Intredepositie 2010	Loopbaanpositie 2012	Aantal	%
<i>Loopbaanpatroon</i>				
werk → werk	werkend	werkend	117	49%
		werkend (uren onbekend)	11	5%
	werkend (uren onbekend)	werkend	16	7%
		werkend (uren onbekend)	8	3%
			152	64%
studie → studie	voltijds studerend	voltijds studerend	40	17%
studie → werk	voltijds studerend	werkend	14	6%
	voltijds studerend	werkend (uren onbekend)	1	0%
			15	6%
werk → studie	werkend	voltijds studerend	1	0%
	werkend (uren onbekend)	voltijds studerend	4	2%
			5	2%
overig	werkend	werkloos	6	3%
		inactief/niet beschikbaar arbeidsmarkt	1	0%
		pensioen/vut	1	0%
	werkend (uren onbekend)	werkloos	1	0%
	werkloos	werkloos	1	0%
		voltijds studerend	1	0%
		werkend (uren onbekend)	1	0%
		inactief/niet beschikbaar arbeidsmarkt	1	0%
		voltijds studerend	6	3%
		werkend, kleine baan	1	0%
	werkend, kleine baan	werkend	3	1%
		voltijds studerend	1	0%
		werkend, kleine baan	2	1%
	arbeidsongeschikt	arbeidsongeschikt	1	0%
				27
Totaal			239	100%

Overzicht 6.3 – Loopbaanpatronen (2010 → 2012): naar opleidingskenmerken

	werk → werk	studie → studie	studie → werk	werk → studie	overig	Totaal (n=100%)
Opleidingsrichting						
• Voedsel	100%					1
• Dier	47%	30%	5%	3%	15%	96
o Vee-/dierhouderij	58%	23%	12%	4%	4%	26
o Paardenhouderij en –sport	17%	50%	-	-	33%	6
o Dierverzorging	42%	30%	4%	4%	20%	50
o Dierenartsassistent	57%	36%	-	-	7%	14
• Plant	79%	9%	9%	-	3%	34
o Plantenteelt	85%	5%	10%	-	-	20
o Handel en Logistiek	64%	18%	9%	-	9%	11
o Biologisch-dynamische landbouw	100%	-	-	-	-	3
• Groene ruimte en milieu	76%	7%	5%	2%	10%	83
o Groene ruimte	78%	6%	4%	1%	10%	78
o Milieutoezicht	40%	20%	20%	20%	-	5
• Bloemen en groene detailhandel	64%	8%	12%	-	16%	25
Opleidingsniveau						
Niveau 1	86%	-	-	-	14%	21
Niveau 2	67%	9%	4%	2%	18%	55
Niveau 3	77%	10%	3%	2%	8%	60
Niveau 4	50%	28%	11%	3%	9%	103
Leerweg						
BOL	51%	24%	9%	2%	13%	160
BBL	89%	1%	1%	1%	8%	79
Totaal	64%	17%	6%	2%	11%	239

Overzicht 6.4 – Loopbaanpatronen (2010 → 2012): naar persoonskenmerken

	werk → werk	studie → studie	studie → werk	werk → studie	overig	Totaal (n=100%)
Geslacht						
• Man	75%	11%	6%	2%	7%	119
• Vrouw	52%	22%	7%	2%	16%	120
Leeftijd (2012)						
• t/m 21 jr.	53%	20%	7%	-	20%	15
• 22-23 jr.	55%	20%	8%	4%	13%	99
• 24-29 jr.	64%	20%	7%	1%	7%	84
• 30-39 jr.	94%	-	-	-	6%	16
• 40-64 jr.	88%	-	-	-	12%	24
Etniciteit						
• Westers allochtoon	73%	27%	-	-	-	11
• Niet-westers allochtoon	50%	17%	-	-	33%	6
• Autochtoon	64%	16%	7%	2%	11%	222
Totaal	64%	17%	6%	2%	11%	239

Overzicht 7.1 – Loopbaanpatroon “werk → werk”: vervolgopleidingen (niet voltijd) 2009-2012

	Gevolgd 2009-2012		Waarvan:		
	<i>Aantal</i>	<i>%</i>	<i>afgerond</i>	<i>nog bezig 2012</i>	<i>(voortijdig) gestopt</i>
Geen vervolgopleiding	103	73%			
MBO					
• MBO groen	18	13%	7%	5%	1%
• MBO overig	10	7%	5%	2%	-
HBO					
• HBO groen	9	6%	1%	3%	3%
• HBO overig	2	1%	-	1%	-
Totaal	142	100%			

Overzicht 7.3b – Loopbaanpatroon “werk → werk”: verandering van sector

Sector	Intredepositie 2010	Loopbaanpositie 2012	Aantal	Migratie		
				Uit- gaand	In- gaand	netto
Landbouw, bosbouw en visserij		Bouwnijverheid	1			
		Advisering, onderzoek en overige specialis- tische zakelijke dienstverlening	3	-8	+9*	+1
		Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	4			
Industrie		Landbouw, bosbouw en visserij	1			
		Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en sanering	1	-3	+6	+3
		Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	1			
Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en sanering		Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	1	-1	+3	+2
Bouwnijverheid		Landbouw, bosbouw en visserij	2	-3	+1	-2
		Industrie	1			
Groot- en detailhandel, reparatie van auto's		Landbouw, bosbouw en visserij	1			
		Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en sanering	1			
		Advisering, onderzoek en overige specialis- tische zakelijke dienstverlening	1	-6	+3	-3
		Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	2			
		Gezondheid- en welzijnszorg	1			
Vervoer en opslag		Gezondheid- en welzijnszorg	1	-1	0	-1
Logies-, maaltijd- en drankvoorziening		Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	1	-1	0	-1
Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening		Landbouw, bosbouw en visserij	2	-3	+4	+1
		Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	1			
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening		Landbouw, bosbouw en visserij	3			
		Industrie	4			
		Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en sanering	1	-11	+7	-4
		Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	2			
		Cultuur, sport en recreatie	1			
Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen		Industrie	1	-2	+3	+1
		Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	1			
Gezondheid- en welzijnszorg		Onderwijs	1	-2	+3	+1
		Cultuur, sport en recreatie	1			
Cultuur, sport en recreatie		Gezondheid- en welzijnszorg	1	-1	+2	+1
Onderwijs		-	0	0	+1	+1
Totaal			42	-42	+42	0

* Als voorbeeld: deze 9 werkenden waren in 2010 actief in andere sectoren, te weten industrie (1), bouwnijverheid (2), groot- en detailhandel (1), advisering, onderzoek etc. (2) en verhuur van roerende goederen etc (3).

Overzicht 7.8 – Loopbaanpatroon “werk → werk”: verandering van beroepsgroep

Beroepsgroep 2010	Verandering beroepsniveau	Beroepsgroep 2012	Aantal
Elementaire beroepen	Hoger	Agrarische arbeiders	1
		Agrarische vakhoofden	1
		Conciërges	1
		Winkeliers	1
Agrarische arbeiders	Lager	Elementaire beroepen (beroepsgroep)	2
	Zelfde	Verkopers	1
	Hoger	Middelbare agrarische beroepen	2
		Agrarische vakkrachten	2
	Agrarische vakhoofden	15	
	Aannemers en installateurs	1	
	Schippers en conducteurs	1	
	Onderwijskundig medewerkers	1	
Agrarische vakkrachten	Lager	Agrarische arbeiders	2
	Zelfde	Agrarische vakkrachten	1
Agrarische vakhoofden	Lager	Agrarische arbeiders	2
	Zelfde	Agrarische vakkrachten	1
Chauffeurs	Lager	Elementaire beroepen (beroepsgroep)	1
Receptionisten en administratieve employees	Hoger	Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	1
Monteurs	Lager	Assembleurs	1
Verplegenden en doktersassistenten	Lager	Verkopers	1
	Hoger	Commercieel medewerkers (hoger)	1
Boekhouders en secretaresses	Lager	Elementaire beroepen (beroepsgroep)	1
Milieuhygiënisten en agrarisch vertegenwoordigers	Lager	Agrarische vakkrachten	1
Bouwvakkers	Zelfde	Agrarische arbeiders	1
	Hoger	Agrarische vakhoofden	5
		Aannemers en installateurs	1
Verkopers	Zelfde	Agrarische arbeiders	1
	Hoger	Agrarische vakkrachten	1
	Hoger	Sociaal-cultureel werkers	1
Middelbare agrarische beroepen	Zelfde	Agrarische vakkrachten	1
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	Hoger	Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	1
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	Zelfde	Monteurs	1
Middelbare procestechnische beroepen	Zelfde	Middelbare agrarische beroepen	1
Winkeliers	Zelfde	Verplegenden en doktersassistenten	1
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	Zelfde	Agrarische vakhoofden	1
Verzorgend personeel	Zelfde	Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	1
	Hoger	Sociaal-cultureel werkers	1
Landbouwmachinebestuurders en vissers	Hoger	Agrarische vakkrachten	1
		Monteurs	1
		Schippers en conducteurs	1
Hulpkrachten horeca en verzorging	Hoger	Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	1
Commercieel medewerkers	Hoger	Commercieel medewerkers (hoger)	1

65

Overzicht 7.10 – Loopbaanpatroon “werk → werk”: verandering van omvang bedrijf waarbinnen werkzaam (totaal n=131)

Personeelsomvang bedrijf Loopbaanpositie 2012								
Personeelsomvang bedrijf Intredepositie 2010	1 - 9 personen	10 - 24 personen	25 - 49 personen	50 - 99 personen	100 - 249 personen	250 - 999 personen	1000 personen of meer	Totaal
1 - 9 personen	27%	2%	1%	2%	-	2%	3%	37%
10 - 24 personen	1%	7%	2%	-	-	1%	2%	13%
25 - 49 personen	2%	1%	2%	1%	1%	2%	-	7%
50 - 99 personen	3%	1%	-	5%	1%	-	-	9%
100 - 249 personen	1%	-	-	-	4%	4%	-	8%
250 - 999 personen	-	-	-	-	2%	7%	2%	11%
1000 personen of meer	1%	2%	3%	-	2%	2%	5%	15%
Totaal	34%	13%	8%	7%	10%	16%	12%	100%

Overzicht 7.11 – Loopbaanpatroon “werk → werk”: verandering van dienstverband (totaal n=132)

Dienstverband Loopbaanpositie 2012							
Dienstverband Intredepositie 2010	Loon- dienst	Leer-arbeids overeenkomst (BBL, HBO dual)	Uitzend- oproep- kracht	Zelfstandige, freelancer	Meewerkend in bedrijf ouders/partner	Anders	To- taal
Loondienst	66%	1%	2%	2%	2%	4%	76%
Leer-arbeidsovereenkomst (BBL, HBO dual)	4%	2%	-	-	-	-	6%
Uitzend- oproepkracht	5%	2%	2%	-	-	-	8%
Zelfstandige, freelancer	1%	-	-	5%	-	-	5%
Anders	4%	-	-	-	1%	-	5%
Totaal	80%	5%	3%	7%	2%	4%	100%

Overzicht 7.12 – Loopbaanpatroon “werk → werk”: verandering van aanstelling (totaal n=123)

Aanstelling Loopbaanpositie 2012					
Aanstelling Intredepositie 2010	Vaste baan	Tijdelijk met uitzicht op vaste baan	Tijdelijk zonder uitzicht op vaste baan	N.v.t.	Totaal
Vaste baan	58%	3%	1%	2%	63%
Tijdelijk met uitzicht op vaste baan	12%	11%	2%	1%	26%
Tijdelijk zonder uitzicht op vaste baan	2%	1%	1%	-	4%
N.v.t.	-	2%	2%	2%	7%
Totaal	72%	16%	7%	5%	100%

Overzicht 7.13 – Loopbaanpatroon “werk → werk”: verandering van aantal arbeidsuren

	Aantal	%
Geen verandering aantal uren	66	56%
Werkt in 2012 <i>minder</i> aantal uren per week	19	16%
• 16-20 uren	1	1%
• 11-15 uren	-	-
• 6-10 uren	4	3%
• 1-5 uren	14	12%
Werkt in 2012 <i>meer</i> uren	32	27%
• 1-5 uren	16	14%
• 6-10 uren	5	4%
• 11-15 uren	6	5%
• 16-20 uren	4	3%
• 21-25 uren	-	-
• 26-30 uren	-	-
• 31-35 uren	1	1%
Totaal	117	100%

Overzicht 7.14 – Loopbaanpatroon “werk → werk”: verandering van inkomen

	Aantal	%
Geen verandering	5	5%
In 2012 <i>lager</i> maandinkomen	22	24%
• tot € 700 minder	1	1%
• tot € 600 minder	-	-
• tot € 500 minder	2	2%
• tot € 400 minder	4	4%
• tot € 300 minder	4	4%
• tot € 200 minder	5	5%
• tot € 100 minder	6	6%
In 2012 <i>hoger</i> maandinkomen	66	71%
• tot € 100 meer	16	17%
• tot € 200 meer	15	16%
• tot € 300 meer	11	12%
• tot € 400 meer	3	3%
• tot € 500 meer	5	5%
• tot € 700 meer	3	3%
• tot € 800 meer	5	5%
• minimaal € 800 meer	8	9%
Totaal	93	100%

Overzicht 7.24 – Loopbaanpatroon “studie → werk”: sectoren en branches/bedrijfsgroepen

Sector	Branche/bedrijfsgroep	Aantal
Landbouw, bosbouw en visserij	Teelt van sierplanten	1
	Fokken en houden van melkvee	1
Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	Groothandel in bloemen en planten	1
	Winkels in bloemen en planten, zaden en tuinbenodigdheden	2
	Tuincentra	1
Financiële instellingen	Coöperatief georganiseerde banken	1
Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	Accountancy, belastingadviesing en administratie	1
	Advisering op het gebied van management en bedrijfsvoering	1
	Biotechnologisch speur- en ontwikkelingswerk o.g.v. medische producten en farmaceutische processen en van voeding	1
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	Landschapsverzorging	2
Gezondheid- en welzijnzorg	Medische laboratoria, trombosediensten en overig behandelingsondersteunend onderzoek	1
	Thuiszorg	1
Totaal		14

Overzicht 7.25 – Loopbaanpatroon “studie → werk”: beroepen

Beroepsniveau	Beroepsgroep	Beroep	Aantal	
Elementaire beroepen	Elementaire beroepen	Glazenwasser, interieurverzorger, keukenknecht, medewerker huishoudelijke dienst	1	
Lagere beroepen	Verkopers	Winkelbediende, markt-, straatverkoper	1	
		Bloemschikker-verkoper	1	
Middelbare beroepen	Agrarische vakkrachten	Bloemschikker, bloemsierkunstenaar (middelbaar)	1	
	Agrarische vakhoofden	Bedrijfshoofd klein tuinbouwloonbedrijf	1	
		Bedrijfshoofd klein hoveniersbedrijf	1	
	Administratieve transportmedewerkers	Transportplanner, administratief employé bevrachting	1	
	Productieplanners	Productieplanner, werkvoorbereider (administratief)	1	
	Middelbare commerciële beroepen		Commercieel medewerkers	1
			Marketingassistent	1
			Commercieel-administratief medewerker verkoopafdeling	1
			Acquisiteurs van zakelijke diensten (geen advertenties, reclame, verzekeringen)	1
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling			Recreatie, activiteitenleider	1
Verzorgend personeel	Bejaardenverzorger	1		
Hogere beroepen	Milieuhygiënische en agrarisch vertegenwoordigers	Milieu-inspecteur, technisch ambtenaar milieuzaken	1	
Totaal			15	

Overzicht 7.26 – Loopbaanpatroon 'overig': intredepositie 2010 en loopbaanpositie 2012

		Intredepositie 2010	Loopbaanpositie 2012
= beroepsbevolking	• Werk (≥ 12 uur per week)	33%	15%
	• Werkloos	15%	52%
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>			
≠ beroepsbevolking (later mogelijk wel)	• Werk (<12 uur per week, niet werkzoekend)	22%	11%
	• Inactief (geen werk, niet werkzoekend)	-	7%
	• Arbeidsongeschikt	4%	4%
≠ beroepsbevolking (definitief)	• Studie (voltijds)	26%	7%
	• Pensioen / vut	-	4%
Totaal (n=100%)		27	27

ISBN 978-90-77202-68-5
NUR 840